

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Gc 21
20

Grecke - Chrysippea - 1885.

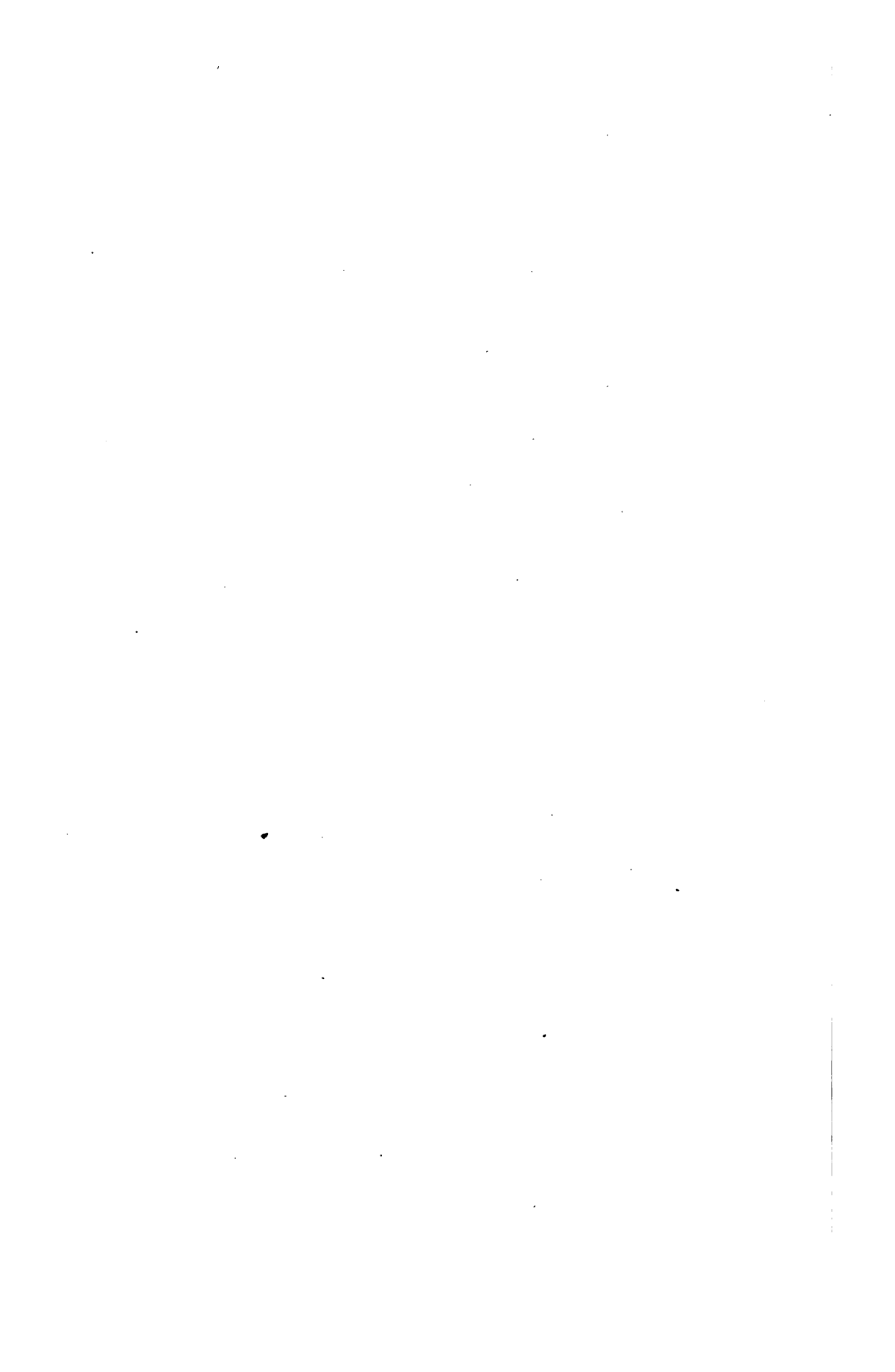
GC 21.20

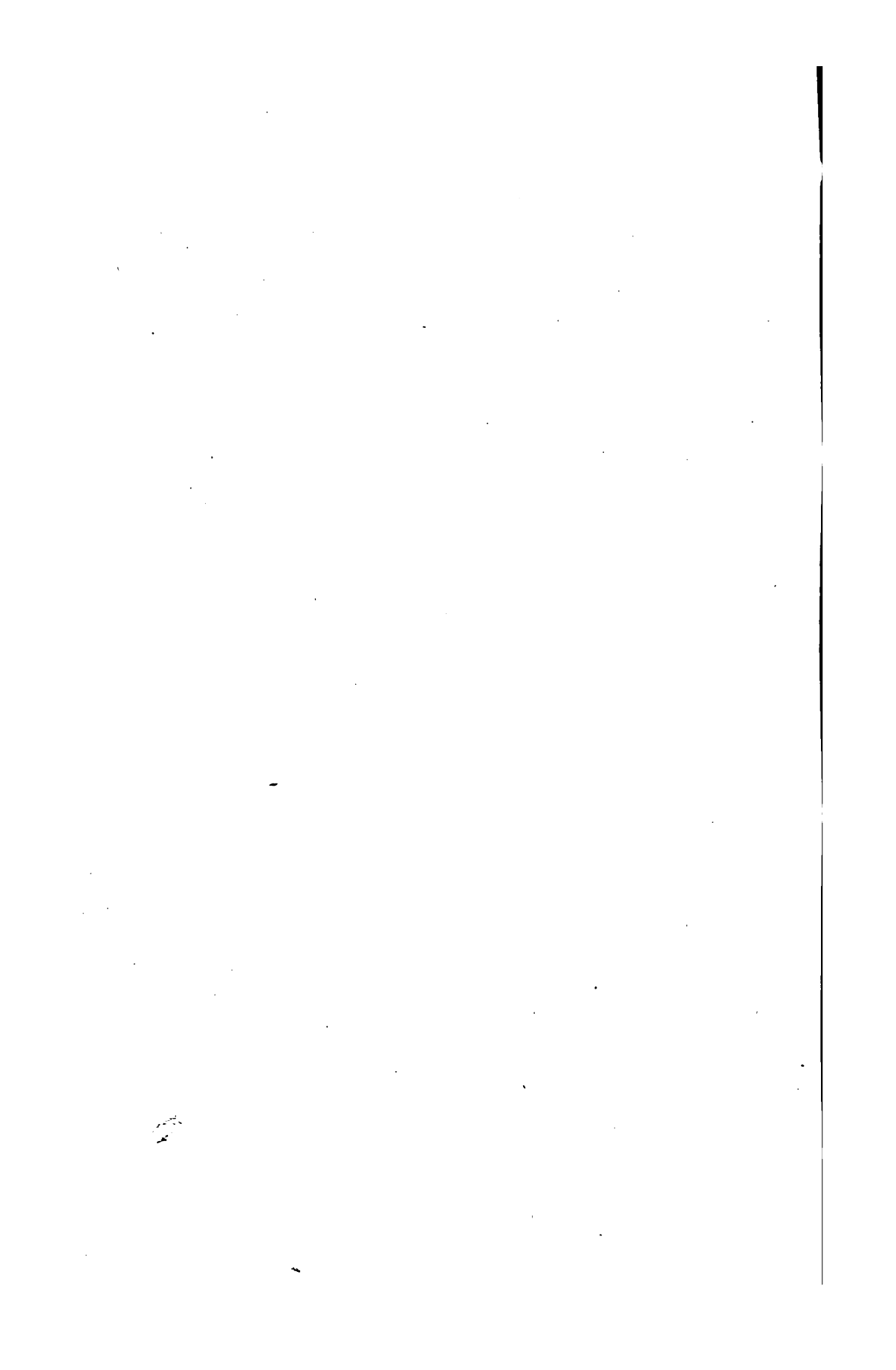

Harvard College Library

FROM

Francis H. Forbes

Over

CHRYSIPEA

PARTICVLAM PRIOREM

SCRIPSIT AD SVMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES
RITE IMPETRANDOS TRADIDIT AMPLISSIMO IN
VNIVERSITATE FRIDERICIA GVILELMIA RHENANA
PHILOSOPHORVM ORDINI VNA CVM SENTENTIIS
CONTROVERSIS DIE VII MENSIS MARTII ANNI
MDCCCLXXXV HORA XII PVBLICE

DEFENDET

ALFREDVS GERCKE

HANNOVERANVS

ADVERSARIJ ERVNT

IVLIVS ZIEHEN STVD. PHIL.
FRANCISCVS WINTER DR. PHIL.
PAVLVS WOLTERS DR. PHIL.

LIPSIAE

TYPIS B. G. TEVBNERI

1885

GC 21.20
✓

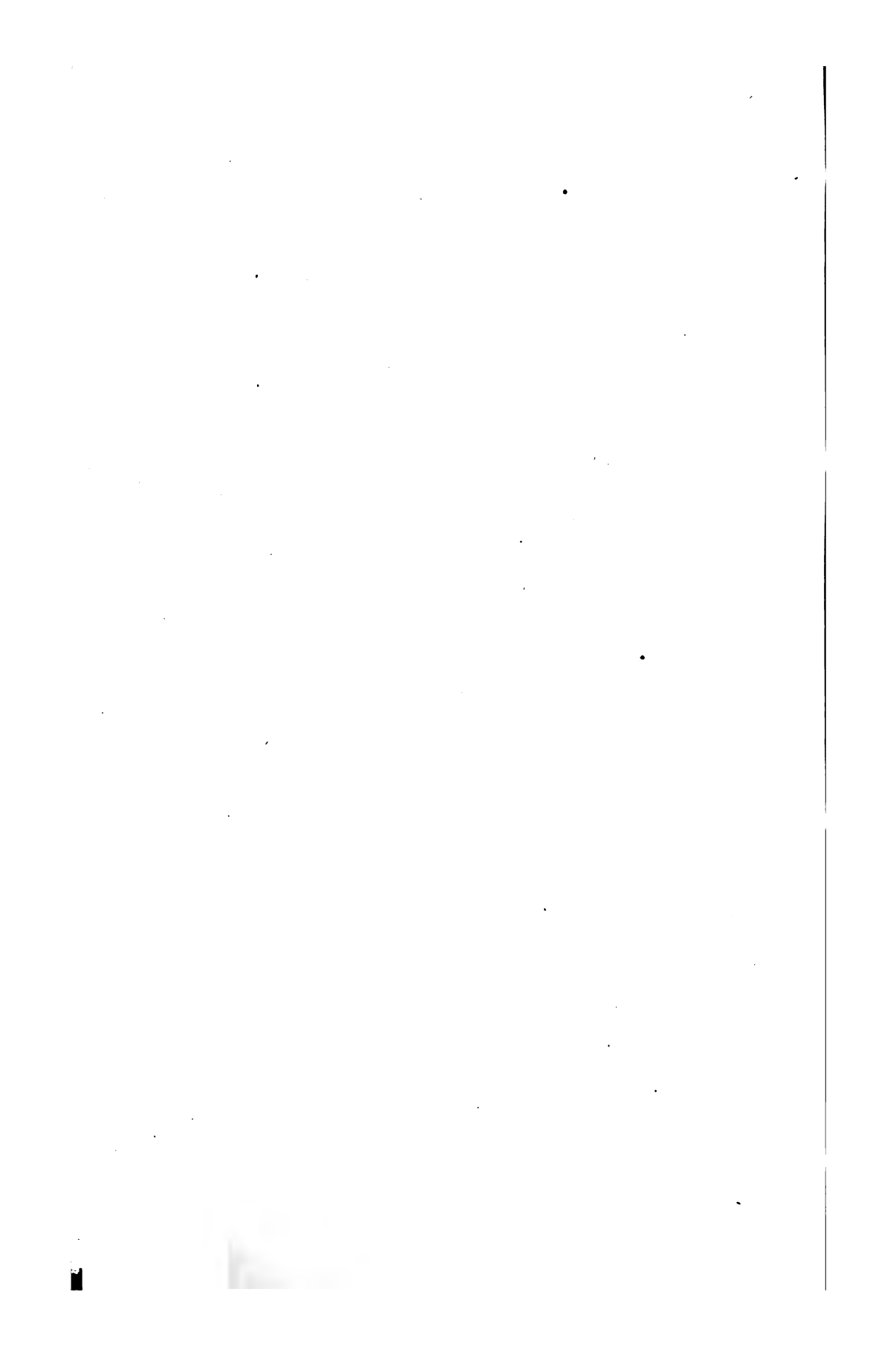
HARVARD COLLEGE LIBRARY
GIFT OF
FRANCIS H. FOBES
AUG 30, 1921

FRANCISCO BVECHELER

RENARDO KEKVLÉ

HERMANNO VSENER

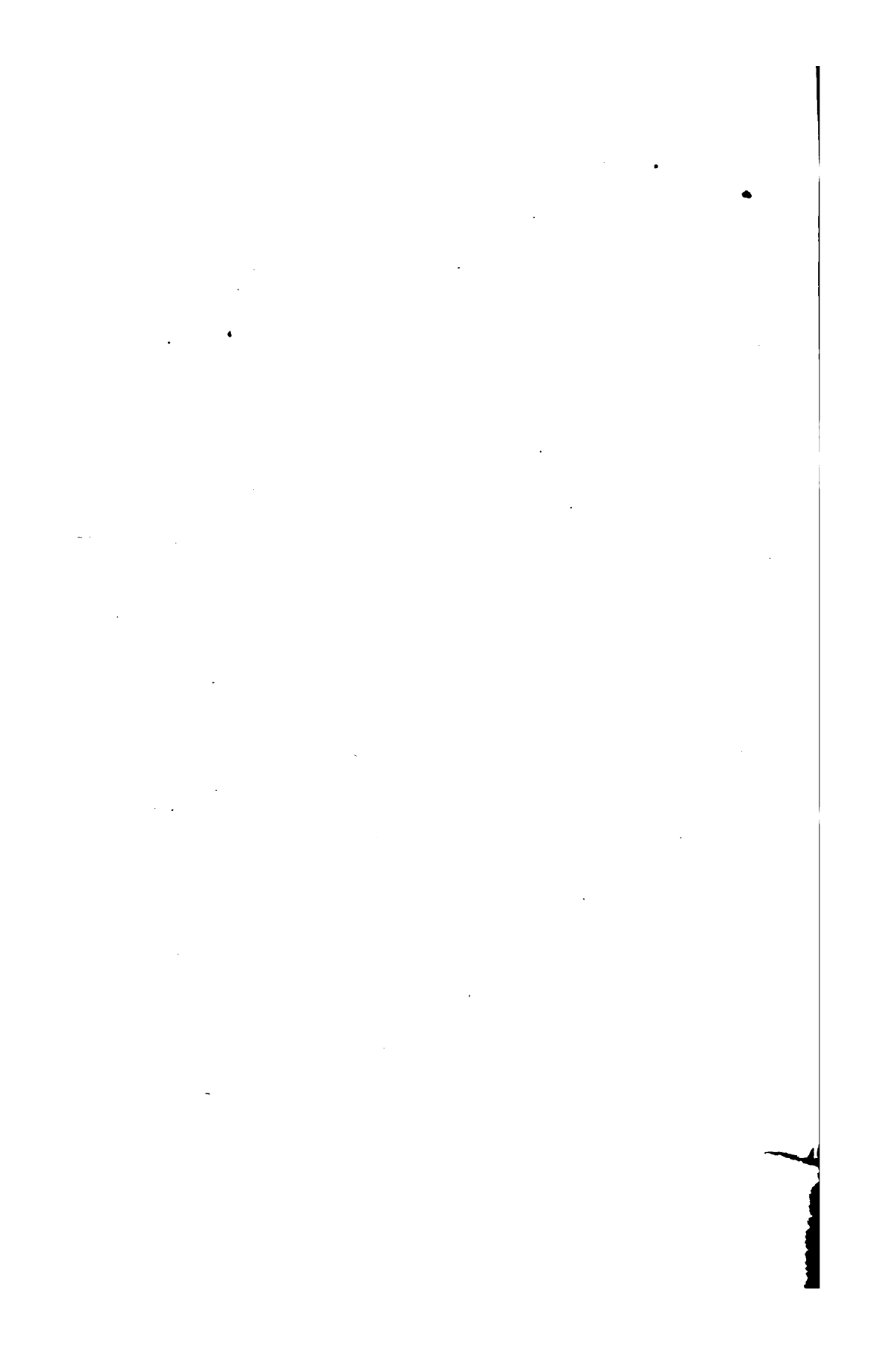
S.

INSVNT

	Pag.
PRAEFATIO	
I DE FONTIBVS	
1. quinque περι προνοίας librorum	4
2. duorum περι είμαρμένης librorum	5
II. DE DOCTRINA CHRYSIPPI CETERORVM	
1. Chrysippi de providentia et fato doctrina	8
2. Chrysippi de libero arbitrio doctrina	10
3. Antiochi et Alexandri de fato et libero arbitrio doctrina	12
4. De Diogeniani doctrina	13
EXCVRSVS	
de loco quodam Tulliano	15
FRAGMENTA	
Chrysippi περι προνοίας	17
Chrysippi περι είμαρμένης*	
Diogeniani Epicurei*	
INDICES*	
1. Sedes fragmentorum Chrysippi*	
2. Index verborum*	

) * Quae asterisco notata sunt una cum ceteris in proximo volumine supplementorum ad Fleckeiseni annales additorum edentur.

PRAEFATIO

Libros Chrysippi si quis restitutus est id maxime cavere debet, ne nimis testimoniis et vestigiis obrutis parcat, velut Bagnettum fecisse notum est atque ex ipsa re explanatur et excusatur. Chrysippus enim cum innumerabilia fere opera condiderit et ediderit, ingentem farraginem ex alienis libris sociorum adversariorum philosophorum poetarum in suos derivavit rivulos, atque etiam sua ipse exscripsit et repetivit adeo, ut in quolibet libro de quaque re egisse videatur. illam consuetudinem famosa 'Medea Chrysippi' (L. D. VII 180) atque explanatio ψευδομένων (Zeller III 1³ p. 114 sq.) et argumentorum sensuum auctoritatem refellentium (Cic. Ac. II 27, 87) illustrat; huius rei non minus cognitae satis erit specimina pauca adposuisse: Galenus tradit (περὶ τῶν τῆς ψυχῆς ἡθῶν c. 11 IV 820 K.) πολλὰ μὲν οὖν εἶπε Χρύσιππος ἐν τοῖς λογικῶς ζητούμενοις περὶ τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς μεμψάμενος, ἔτι δὲ πλείω τῶν ἐν τοῖς περὶ διαφορῶν τῶν ἀρετῶν. in quarto περὶ δυνατῶν libro mundum in medio semper versari probavit (Plut. de def. oracl. c. 28). eodem Plutarcho auctore (de rep. Stoic. c. 9) καθάπερ οἱ τὰ ψηφίσματα ταῖς πόλεσιν εἰσφέροντες προγράφουσιν ἀγαθὴν τύχην ita ille praefigere solebat libris suis τὸν Δία, τὴν εἰμαρμένην, τὴν πρόνοιαν, τὸ συνέχεσθαι μὴ δυνάμει τὸν κόσμον ἕνα ὄντα καὶ πεπερασμένον. haec exempla satis sunt: apparet sententias ab illo imprimis de fato et providentia prolatas si collegerimus pristinam unicuique fragmento sedem adtribuere nos plane nequire, tamen in libris quos de ipsis his doctrinis proprie composuit quid docuerit, ita divinare atque enucleare posse, ut paucis terminis positis totas provincias Chrysippo reddituros atque cum libris περὶ θεῶν, περὶ κόσμου alios tum περὶ προνοίας et περὶ εἰμαρμένης scriptos paene restitutos nos esse spes sit. neque enim veri est simile illum quamvis saepissime temere sibi contradixerit de se descivisse in summa doctrina, neque animum eum et disciplinam umquam mutasse probari potest. immo ut ipse secum ita tota fere Stoicorum porticus adeo cum illo duce stabat, ut etiam omisso Chrysippi nomine alterove quodam prodito ingenuam illius doctrinam saepe proferrent. ita, ut notum est, Laertius Diogenes post Zenonis vitam placitis Stoicorum enarrandis unius fere Chrysippi sententias subdidit; idemque in multis Arii Didymi et Aetii notis, in quibus universi Stoici adferuntur auctores, accidit. hi ipsos Chrysippi libros non legerunt; tamen circa DCC Cornuto relictos ab A. Persio esse traditur (Suet. de v. ill. p. 74, 13 R.). postea fortasse Aristocles Lampsacenus Stoicus,

quem alteri p. Chr. n. saeculo adtribuere solent, illius περὶ τοῦ ἑκάστα λέγομεν καὶ διανοούμεθα;’ libros quattuor interpretatus est tamquam scriptum canonicum; eodem fere tempore, ut videtur, Diogenianus Chrysippi de fato doctrinam acriter adgressus est. certior est aetas duorum philosophorum: initio alterius p. Chr. n. saeculi Philopator Stoicus meram Chrysippi doctrinam suam fecit et in libro de fato edidit (cf. de nat. hom. cap. 35 p. 140); ei omnia Chrysippea, si recte conicio, debuit Nemesius. eodem saeculo exeunte Alexandrum Aphrodisiensem proprium contra Chrysippum scripsisse librum infra explanabitur; hunc illius de fato libros et legisse ipsum et exscripsisse quisquis excerpta vidit persuasum habet. talis igitur erat Chrysippi memoria. vides omnia illius vestigia detegere non unius esse; me ne duorum quidem librorum reliquias contulisse omnes haud nescio: plurimas iam praestare confido.

I. DE FONTIBVS

1. quinque περὶ προνοίας librorum.

Quinque de providentia libros Chrysippum scripsisse testatur Laertius Diogenes VII 142 (frg. 17); librorum tertii et quinti fragmenta nulla servata sunt. ne in ceteris quidem libris certum auctoris consilium rerumque dispositio investigari potest.

Primi libri fragmenta variis locis exstant; agitur de mundo diisque; non nulla e coniectura huc rettuli, plura simillima tamquam notissima sed incerti loci omisi.

Alterius libri quae mihi innotuerunt omnia e bibliotheca HERCVLANENSI provenerunt, de quibus conferatur D. Comparetti ‘la villa Ercolanese dei Pisoni, Torino 1883’ p. 66: ‘Crisippo περὶ προνοίας β’ CA V 22, di cui però rimane poco più che il titolo. quel poco che ne rimane fu illustrato dal Parascandolo in uno scritto rimasto inedito nell’ officina.’ addatur ibid. p. 123 s. n. 1038 ‘ΧΡΥΣΙΠΠΟΥ || Π(Ε)ΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ || B || X.... svolto nel 1808 da F. Casanova. pezzi 10. — col. 8 fr. 35’ et adn. ibid. ‘i frammenti non disegnati sono di pochissimo o nessun frutto.’ his accedunt quinque incerti libri fragmenta, quorum rationem habet idem p. 134 s. n. 1421 ‘ΧΡΥΣΙΠΠΟΥ || Π(Ε)ΡΙ ΠΡΟ(ΝΟΙΑΣ).... svolto nel 1821 da C. Malesci. — pezzi 5: metà di papiro’ et adnotat ‘il nome di Chrysippo nel titolo s’ intravvede appena.’ septem columnae adhuc editae cum supplementis a me temptatis infra (frg. 19—25) sequentes etsi pauca tamen non vilia docent de natura Iovis mundi hominum (cf. p. 11).

E quarto libro egregia quaedam imprimis de illa quaestione, unde sint mala in mundo, aliaque quae etiam in libris de fato similiter exposita fuisse haud iniuria conicere possis, eaque omnia paene arte cohaerentia GELLIVS tradidit (NA VII 1 et 2).

Ceterum non nullas sententias quae eodem iure quo huc in libros de fato referantur illic ponere malui. inter illas a me consulto neglectas, quas in libris de providentia fuisse expresse non traditur, est triplex mundi definitio a Dione Chrysostomo adhibita (or. 36, 29 sq. et 36).

2. duorum περὶ εἰμαρμένῃς librorum.

Vtriusque libri fragmenta cum promiscue a veteribus citentur ita enarranda sunt, ut ipsos sequamur auctores.

Duos fuisse Chrysippi de fato libros testatur DIOGENIANVS quidam, quem in Peripateticorum numerum Zeller recepit (cf. infra p. 13). is cum de fato condidisset librum nunc deperditum philosophorum omnium de hac materia exposuit et recensuit doctrinas; cuius operis ea pars, qua vehementer est aggressus Chrysippum, Eusebio facultatem dedit, ut eadem opera et Stoici summatis de fato sententiam commode lectoribus explanaret et acerrimi adversarii argumenta tamquam sua adderet. atque feliciter accidit, quod hic Diogenianus summas doctrinas Chrysippi planis verbis indicavit singulaeque refellere studuit; atque priorem alteri libro prorsus contradicere ita probavit, ut consilium Chrysippi egregie perspiciamus. quoniam praeterea sine dolo adversarium exscripsit neque illum aut se defraudavit, in utroque libro restituendo optimum se praebet ducem. nimirum hic, ut Cicero et Alexander Aphrodisiensis, auctore videtur usus esse vel auctoribus Academicis.

Certo CICERO in componendo de fato libello secutus est Antiochum Ascalonitam, id quod inde elucet, quia non solum inde a § 31 Carneadis auctoritas evocatur tamquam philosophi victoris sed etiam § 44 adversariorum sententiae ita comparantur aliaque alii accomodatur, ut conclusio fiat 'verbis eos non re dissidere' (cf. Zeller IV^s 602, 2 et 3). quod cum Antiochum melius demonstret quam Hoyerii tabula, aliquando disceptari potest, utrum non nullae detortae Chrysippi sententiae a Cicerone male intellectae an ab Antiocho consulto deflexae sint. hoc plerumque credo; ipse Cicero semel aliquid novavit, cum pro athleta quodam Hegesarcho¹, quem sine dubio ipso Chrysippo auctore nominat Diogenianus (frg. 116), Milonem Pythagoreum, quem omnes illius aetatis noverant Romani, induxit (frg. 117): vel hac ex re apparet sinceritas Diogeniani. ceterum multa e Ciceronis scripto, quamquam turpiter mutilatum et perversum nobis traditum est, disci potest valdeque dolendum est, quod nunc a plerisque negligitur. non nulla servasse Tulliana Augustinum de civ. d. V 9 primus reperit Otto, cf. Osann, Beiträge I p. 254 sqq.

ALEXANDER Aphrodisiensis librum περὶ εἰμαρμένῃς καὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν scriptum Severo et Antonino Augustis dedicavit (cap. 1 et

¹ Hunc eundem esse atque Agesarchum Pausaniae (VI 12, 8) nuper C. Robert (Herm. XIX 306) posuit; tamen e gente Polyclus ab eo restaurata neque statuae Ageearchi neque libelli Chrysippeae aetas definiri potest.

39); quem scribere incipiens pronuntiat (cap. 2) cum iis se non agere, qui fatum esse prorsus negent sed horum se rationem habiturum esse, qui omnia secundum fatum fieri contendunt. deinde sua summam exposita doctrina (capp. 3—6) adversariorum singulas describit et impugnat sententias (capp. 7—38), scilicet Stoicorum, quorum nomina nusquam addit: tamen docti non dubitaverunt ipsi Chrysippo ea tribuere, cuius et sententiae sunt et ratio conclusionis inest logicae. hanc formam concludendi agnovit Zeller IV³ 167 adn. 3—5; cf. quae de eodem usu disputabo p. 16 sq. sententiae omnes fere alienis testimoniis confirmantur, id quod fragmentorum e collectione facile apparebit. exempla lapidis, Oedipodis, alia rursus reperiuntur, mundus animal fingitur cogitans (frg. 72 init. cf. cum frgg. 9 et 10), expellitur ἀνάγκη retinetur εἰμαρμένη (frg. 114 cl. cum frg. 144); ceterum in summa doctrina et fatum et voluntas hominum defenduntur, duo genera causarum, συγκατάθεσις alia explicantur. dubitare si nondum desiisti, audi legis definitionem (frg. 55): si lex est, est etiam λόγος ὀρθός προτακτικός μὲν ὡν ποιητέον ἀπαγορευτικός δὲ ὡν οὐ ποιητέον, vel similiter: οἱ μὲν νόμοι προτακτικοὶ μὲν εἰσὶν τῶν ποιητέων ἀπαγορευτικοὶ δὲ τῶν οὐ ποιητέων, atque cum hac illam confer quam cum nomine Chrysippi servavit Marcianus (Digest. I 3, 2): [λόγος ὀρθός] προτακτικός μὲν τῶν ποιητέων ἀπαγορευτικός δὲ τῶν οὐ ποιητέων. res confecta est: quaecumque Alexander adversariis vindicat Chrysippo debentur; tamen cavendum est, ne omnia illi imputata genuinam prodere doctrinam iudicemus, quoniam non nullae sententiae adeo detortae sunt, ut in contrariam fere partem versas inveniamus. haec fragmenta, quae cruce notavi, plerumque similibus aliorum auctorum aut ipsius Alexandri corriguntur aut contrariis funditus refelluntur.

Una vero doctrina adhuc ignota nullis fere testimoniis firmatur: tamen addubitanda non est cf. p. 11 sq. versatur ea in educatione puerorum, de qua pauca viliaque tradidit Quintilianus quae ab Alexandro ne respiciuntur quidem quamquam ea quoque Alexandri fragmentis (frgg. 128—140) aliquo modo illustrantur. praeterea his ipsis egregie docemur, quid de natura hominum et deorum deque morali eorum constitutione, de facultate peccandi denique de laude vituperatione admiratione censuerit.

In altero περὶ ψυχῆς libro eundem Chrysippum cum alibi sparsim impugnare videtur tum in eo capite quod in Aldina (p. 159 b sq.) inscribitur τῶν παρὰ Ἀριστοτέλους περὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν. at quoniam quantum Chrysippo debeatur difficile est iudicatu, pauca tantum quasi specimina electa inter fragmenta recepi.

De iis fontibus, qui singula tantum fragmenta praebent cum aliorum auctorum tum Chrysippea, veluti placitorum scriptores (de fonte quodam Aetii cf. Diels DG p. 178) et Senecam non nulla nobis servasse notum est, nihil dicam nisi magna opus esse cautione; nunc quoniam de primo quodam eorum fonte agimus propiores iure

omitemus: itemque de duobus Plutarchi libris satis utilibus, qui de repugnantibus Stoicorum et de communibus eorum notitiis scripti permulta Chrysispea vel nomine apposito vel (quamvis raro) omissio exhibent, non habeo quid addam.

Non nulla NEMESIS qui ad finem quinti saeculi putatur fuisse e nostro libro servavit; videtur ea omnia, ut supra dixi (p. 4), Philopatori Stoico debere. hunc bis, Chrysippum semel nominat: tamen non dubitavi plura e posteriore libri *περὶ φύσεως ἀνθρώπου* parte nostro vindicare; atque feliciter accidit, quod non nulli loci testimoniis alienis firmantur (cf. frg. 74 cum 72, 73, 83; etiam frg. 109 citra dubitationem positum est). tamen diiudicari de auctoribus ceteris propriae doctrina Nemesii difficillimum est: mire aliquando et cum Alexandro conspirat et cum CHALCIDIO. hic, qui ca. annum 325, si recte coniciunt, commentarium quendam ad Platonis Timaeum compositum vertit, Adrasti et Numenii aliquot fragmenta vel sententias recepit, veterumque non nusquam Stoicorum imprimis Chryssippi placita prodidit, quae cuinam debeat nondum audeo affirmare.

Uterque mirifice cum libello de fato scripto qui PLUTARCHI nomen iniuria prae se fert conspirat, Chalcidius adeo, ut eundem auctorem breviasse Pseudoplutarchum, vertisse Chalcidium certo evincatur. quae quoniam in animo mihi est mox, si dii volunt, accuratius exponere, nunc omitto. sed moneo ne quis hoc libello usus genuinis ea admisceat, quae Stoica inde ab Andronici fere et Antiochi temporibus Peripatetici et Academici proferebant. eademque de causa libellum de mundo, quem diu ab Aristotele ipso abiudicatum recentioribus Peripateticis adtribuerunt quemque nuper Bergk Nicolao Damasceno, Bernays et Vsener aetati Neronis vel Vespasiani vindicaverunt, omitti praestat. hoc in libro Chrysispea multa inesse olim Osann demonstravit, qui tamen paene caecus ipsi illi Stoico totum donare voluit; libellus plutarcheus nullum Osannum adhuc invenit. quare neque O. Heine (Stoicorum de fato doctrina Numburgi 1859 p. 1) neque R. Volkman (Leben, Schriften und Philosophie des Plutarch von Chaeronea Berlin 1869 p. 146—154) quicquam in eo agnoverunt Stoicum praeter ultima verba, quae diserte eos nominant, qui omnia fato fieri censeant. hoc enim nomine Chrysippum etiam ab Antiocho apud Ciceronem, Alexandro, Diogeniano aliis notari neminem fugit, nimirum quia priorem *περὶ εἰσαρμμένης* librum ad eum finem scripsit, ut omnia fato fieri probaret. hunc consulto neglexit Plutarchus personatus, altero libro fructus est. ita ex uno vocabulo *κυνειαρμμένα* (cap. 4 p. 569 F), quod ipse Plutarchus, ut par est, numquam¹ adhibuit, Chrysippus elucet (cf. fragn. 115—118) ita cap. 6 p. 570 E (*ἡ μὲν γὰρ εἰσαρμμένη πάντα περιέχει . . . τὰ δ' οὐκ ἔξ ἀνάγκης γενήσεται ἄλλ'*

¹ Vno fragmento excepto, quod volgo negligitur itemque Chrysippo adtribuendum est (121).

ἕκαστον αὐτῶν οἶον καὶ πέφυκεν εἶναι) stat cum Chrysippo (frgg. 144, 112—115). etiam fati definitiones initio operis prolatae, quas volgo Platonicas esse dicunt, ex officina Stoicorum prodierunt: recentioribus enim temporibus Stoici vestigia suae doctrinae apud Platonem reperire atque detegere conati sunt, ut ipsum Chrysippum frg. 26 Platonem adsciscere invenimus; eadem ratione hae definitiones nemini Platónico debentur sed congruunt cum Chrysippeis frgg. 33, 41—49. quid? quod etiam ἀποκατάστασιν Stoicorum cap. 3 exponi neglexerunt Heine et Volkmann? ne ipsius quidem compilatoris ratio, quam Stoicae opponit in ultimo capite, nova est sinceraque sed ab argumentorum ordine eo derivata, quem Chrysippus in altero περὶ εἰσαρμένης libro secutus est; sed de hac re alias.

Etiam ALBINVS Platonicus a Chrysippo quaedam sumere non dubitavit. hic autem cum odiosum nomen diligenter removerit, doctrinam eius vix mutatam recipit, quippe qui totam fere doctrinam etsi non diserte pronuntiatam apud Platonem inveniri sibi persuaserit.

II. DE DOCTRINA CHRYSIPPI CETERORVM.

1. Chrysippi de providentia et fato doctrina.

Multae sententiae prioris de fato libri cum in libro de providentia item explicatae fuisse sed casu quodam interiisse videantur iam una tractandae sunt; deinde quomodo altero libro liberam defenderit Chrysippus voluntatem videbimus.

Pertriturum est illud εἰ μὴ γὰρ ἦν Χρύσιππος οὐκ ἂν ἦν Στοά et tamen commentario quodam eget. neque enim solum, quae Zeno indicaverat tantum, explanavit auxitque atque multa quae ille omiserat adiecit sed aliquas doctrinas aut ipse condidit aut ita reformavit, ut nihil fere nisi nomina a Zenone inventa retineret. unum reprehendisse Cleanthem videtur, Zenonem seque ipsum tamquam verum illius discipulum defendit proprio libro περὶ τοῦ κυρίως κεχρησθαι Ζήνωνα τοῖς ὀνόμασιν scripto (Laert. Diog. VII 122): quo ex titulo probatur iam ab aequalibus impugnatum esse Chrysippum ut καινοτομοῦντα, ipsum non concessisse. contra ingenue nova se proferre confessus est Posidonius, quem cum Chrysippo videtur comparare Galenus (π. τῶν τῆς ψυχῆς ἡθῶν IV 819 K): ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἔπεισαν αὐτοὺς (αὐτοὺς Vsener) τὴν πατρίδα μᾶλλον ἢ τὰ δόγματα προδοῦναι, Ποσειδώνιος δὲ τὴν τῶν Στωικῶν αἵρεσιν μᾶλλον ἢ τὴν ἀλήθειαν. itaque aut doctrinas retinuit nominaque confudit vel certe non curavit aut veteribus nominibus inusitatam obrusit significationem. ita εἰσαρμένης nomen retinuit removit necessitatem caecam astrologorum et Zenonis nihilque docturus erat nisi causarum nexum sempiternum; tamen ipse quoque aliquando ἀνάγκης nomine, eiusque non tantum logicae, usus est. qua re cum variis fluctuantibusque placitis Chrysippus doctrinam adumbraverit, nos certiores

his de rebus fieri raro possumus. accedit quod saepe Chrysiptea neque a vetustiorum neque a recentiorum edictis discerni possunt: imprimis de mundo eiusque gubernatione, de providentia fatoque ita Stoicorum porticus, si paucos excipis, consentit, ut propriam Chrysiptei doctrinam discernere frustra conaturus sis. exempla docent. Zeno censuisse dicitur ab Aristocle Peripatetico (Euseb. PE XV 14) easdem esse εἰμαρμένην καὶ ἐπιτήμην καὶ ἀλήθειαν καὶ νόμον. Chrysiptus fati rationem veritatem causam naturam necessitatem promiscue dixit (frg. 49) et in libris de fato et dubito an etiam de providentia; certe (Phaedro fortasse auctore, cf. Diels Doxogr. Gr. p. 127. 546 a 20 cum adn.) in primo περὶ θεῶν libro similiter fatalem necessitatem sempiternamque rerum futurarum veritatem appellavit fatum vel Iovem (frg. 10). idem Cicero de div. I 55, 125 Posidonium, si Schicheum audis, secutus tradit: εἰμαρμένη 'est ex omni aeternitate fluens veritas sempiterna'; atque plura huius loci ita ad Chrysiptei accedere videntur doctrinam, ut totum inter fragmenta (s. n. 43) receperim. iam sequatur alterum exemplum. mundi definitiones Laert. Diog. VII 137 sq. ponit Posidonium, ut ipse § 138 adnotavit, secutus. easdem praefixo Chrysiptei nomine tradidit Arius Didymus (frg. 31 = Chrys. frg. 18): itaque Laertiana eidem Chrysiptei vindicare non dubitavi (frg. 17) et eodem iure generaliore ei tribuere potui opinionem Stoicorum, quam Arius frg. 29 exhibet: tres enim illae reliquiae ad unum eundemque redeunt fontem. tamen ex hoc fragmento unum haurire locum satis habui, qui unde defluerit in Laertii et Didymi rivulos ille ipse testatur (frg. 7). aliam de mundo doctrinam tradidit Antipater (D. L. VII 139) τὸν ὅλον κόσμον ζῶον ὄντα καὶ ἔμψυχον καὶ λογικόν, id quod a Chrysipteo usurpasse eum affirmabis, si huius frg. 9 et 10 legeris. iam vero haec confer:

Cic. d. d. n. II 17, 45 sq. sed cum talem esse deum certa notione animi praesentiamus primum ut sit animans deinde ut in omni natura nihil eo sit praestantius . . hunc ipsum mundum quo nihil excellentius fieri potest animantem esse et deum (iudico) . . . mundo autem certe nihil est melius: nec dubium quin quod animans sit habeatque sensum et rationem et mentem, id sit melius quam id quod his careat. ita efficitur animantem sensus mentis rationis mundum esse compotem.

D. L. VII 143 . . ζῶον μὲν οὕτως ὄντα οὐσίαν ἔμψυχον αἰσθητικὴν (τὸν κόσμον)· τὸ γὰρ ζῶον τοῦ μὴ ζῶου κρείττον· οὐδὲν δὲ τοῦ κόσμου κρείττον· ζῶον ἄρα ὁ κόσμος.

supra 142 ὅτι δὲ καὶ ζῶον ὁ κόσμος καὶ λογικόν καὶ ἔμψυχον καὶ νοερόν, καὶ Χρύσιππος φησὶ ἐν ᾧ περὶ προνοίας (frg. 9) καὶ Ἀπολλόδωρος φησὶ . . καὶ Ποσειδώνιος.

illa quae Cicero tradit a Zenone repetenda esse et ipse antea (8, 21) indicavit strenueque Wellmann demonstravit ex Alexini Megarici

pugna (Sext. E. adv. math. IX 107 sq.). itaque Zenonem ad verbum videtur expressisse Chrysippus, alterum utrum Apollodorus et Posidonius, liberius rariusque Antipater. quae cum reputaveris, ubicumque a Diogene et doxographis unus appellatur auctor, plures vel consulto vel temere esse omissos recte, puto, concludes. harum igitur opinionum omnium, neque primus auctor neque ultimus defensor fuit Chrysippus, neque est cur Stoicam illius doctrinam accuratius explicemus, praesertim cum hac quidem in re quaestiones prorsus solverit Eduardus Zeller. de uno fragmento 24 infra disputabo.

2. Chrysippi de libero arbitrio doctrina.

Ut Diogenianus indignatus est ita nostrum unusquisque, puto, si generalem audiverit doctrinam in priore de fato libro prolatam a Chrysippo, mirabitur, quod in altero prorsus contrariam prodidit aliquidque esse in hominibus ipsis situm contendit. hac in re non Stoicum se praebet sed ipsum Chrysippum, quippe qui sententias prorsus alienas conciliaverit opinionesque ceterarum scholarum, imprimis Aristotelis ut videtur, disciplinae antiquitus sibi traditae et stabilitae ita adiunxerit, ut novam exstitisse factionem putes. nimirum voluntatem hominum inducere non potuit, nisi expulsa necessitate fatum posuit seriem esse causarum naturalium. has igitur tamquam cuique rei praecedentes ita distinxit, ut alias principales et perfectas in nobis sitas efficere actiones, alias adiuvantes continentesque movere ipsas illas diceret: sine his enim causis extrinsecus accidentibus neque principales causas fieri neque actiones. itaque visa extrinsecus recipimus (neque dubitavit Chrysippus illa fatalia appellare quippe quae e nostro arbitrio certo non pendeant); ipsi tamquam illorum iudices aut adsentimur aut respuimus. hoc iudicium animorum ratione puto et experientia fieri ratus est; nomen ei *κυκαταθέεως* (adprobationis) indidit; et Epicurei posteriores hanc vocem usurpaverunt et Alexander promiscue ea usus est significatione atque *προλήψει* (de fato c. 11 p. 36 O.). talem igitur probationem negantibus Academicis principaliter a nobis institui non male dixit: putas hac totaque libera voluntate tolli et fatum ex aeternitate impendens et divinationem? id cum Megarici intellexerent neque igitur valente fato utilia esse oracula Chrysippo obicerent, hic id ipsum praevideri fato et una computari affirmavit: condiciones quasdam fato dari, voluntatem nostram et arbitrium omnesque actiones *κυκαταθέεως* (confatalia)¹ esse asseveravit, ut illorum λόγον ἄργον retardaret vel removeret. idem quod contra Megaricos Aristoteli quaedam posse et fieri et non fieri concessit ita videtur docuisse, ut possibilia quoque *κυκαθεμάθαι* poneret: testimonia desunt. neque

1 Similiter excogitatum est mirificum illud *παπειμαμένον* quod Aristoteli (!) adtribuit Proclus (in Plat. Tim. p. 322, p. 783 Schn.).

scimus quantum tribuerit divinationi deoque. apud Alexandrum enim legimus (frg. 93) πάντα τοῖς θεοῖς δυνατά φασι εἶναι. tamen Philod. de d. v. beata (VH CI VI) col. 7, 33 dicit πολλάκις δὲ αὐτοὶ ἐπανατροπήν | τῆς νοήσεως τοῦ θεοῦ συγχωροῦσι, καθάπερ ὁ | (πάνυ?) Χρύσιππος ἐν τοῖς (πε)ρὶ μαντικῆς λέγει μὴ δύ|(νασθαι) τὸν θεὸν ε(ιδέναι? πάντ)α διὰ τὸ μὴδ' ἔχειν | . . . haec, etiam si falso aut saltem incerte suppleta sint, tamen demonstrant aliquid in potestate deorum non esse: quia, puto, ne dii quidem compotes sunt humani arbitrii neque quae fiunt omnia necesse est fieri. non igitur desinit post μὴδ' ἔχειν sententia, sed sequebatur olim debilitas aut rerum omnium aut deorum; hi enim ipsi neque vitia committere neque impossibilia facere possunt, id est illa facere nequeunt. itaque concessit Chrysippus ipse debilitatem deorum, quod exprimit ab eo recte Alexander paulo supra (frg. 93). iure igitur fragmentum a me non receptum inter reliquias nostras aut librorum de divinatione numerare potes quod nomine omisso Philodemus tradidit in eodem libro col. 8, 1 καὶ κατὰ τὴν (τοῦ θε)οῦ (προ?)φορὰ(ν ἰδ)ιωτικῶς ἄ(παν-)τος αὐτῷ δύναμιν ἀναθέντες, (δ)ταν ὑπὸ τῶν ἐλέγχων πιέζονται, τότε καταφεύγουσιν ἐπὶ τὸ | διὰ τοῦτο φάσκειν τὰ συν-απτόμενα μὴ ποιεῖν, | ὅτι οὐ πάντα δυνατά. nimirum quae in hominibus sita sunt deus non facit. sed de divinatione¹ satis.

Dii semper aequae boni sunt; homines mali fieri possunt sed sua culpa. non igitur ita nascimur, ut in mundum editi statim aut boni aut mali simus sed utriusque capaces constitutionis. porro utramcumque selegimus hanc cetera in vita deserere nequimus²: non igitur singulas ob actiones laude vituperationeve apparemus digni sed propter primariam illam electionem; dii neutram merentur quoniam neutram recipere potuerunt naturam sed admirationem assecuntur hominum. — haec doctrina (frgg. 128—140) egregie firmatur et stabilitur parvo fragmento alterius περὶ προνοίας libri aureo (24); aliunde de ea adhuc nihil innotuit. tamen vestigia de- tegere potes apud Philonem (de mundi opificio p. 46 Pfeif.): τῶν ὄντων τὰ μὲν οὔτε ἀρετῆς οὔτε κακίας μετέχει ὡς περ φυτὰ καὶ ζῶα ἄλογα, τὰ μὲν ὅτι ἄψυχά τ' ἐστὶ καὶ ἀφαντάστῳ φύσει διοικεῖται, τὰ δ' ὅτι νοῦν καὶ λόγον ἐκτέμνεται (κακίας δὲ καὶ ἀρετῆς ὡς ἂν οἶκος νοῦς καὶ λόγος, οἷς αὐταὶ πεφύκασι ἐνδυνασθῆναι). τὰ δ' αὐτῶν μόνῃς κεκοινῶνῃκεν ἀρετῆς ἀμέτοχα πάσης ὄντα κακίας ὡς περ οἱ ἀστέρες· οὗτοι γὰρ ζῶα τ' εἶναι λέγονται καὶ ζῶα νοερά, μᾶλλον δὲ νοῦς αὐτῶν ὁ ἕκαστος ὄλος δι' ὄλων σπουδαῖος καὶ

¹ Non nulla de oraculis a Chalcidio tradita quoniam iure Chrysippo vindicanda sint nunc non quaesivi, praesertim cum rectius libris de divinatione vel de oraculis inseras.

² Tamen admittitur exceptio, quoniam ebrietas et melancholia virtute servata esse non possunt, cf. Laert. VII 127; itaque reprehendit Alexander (de an. II 156 b Ald.) οἷόν τε τὴν ἀρετὴν ἔχοντα καὶ ἐν ληθάργῳ καὶ ἐν μελαγχολίᾳ καὶ ἐν σκοτώσει καὶ ἐν παρακοπῇ γενέσθαι, ἐν οἷς ὄντα ἀδύνατον κατ' ἀρετὴν ἐνεργεῖν.

παντὸς ἀνεπίδεκτος κακοῦ. τὰ δὲ τῆς μικτῆς ἐστὶ φύσεως ὡς περ ἀνθρώπος, ὃς ἐπιδέχεται τάναντία, φρόνησιν καὶ ἀφροσύνην . . . καὶ συνελόντι φάναι . . . ἀρετὴν καὶ κακίαν. cohaeret nimirum haec doctrina cum educandi ratione, quoniam divina illa arte pueri ad bonum adliciuntur. itaque Chrysippus nutrices iam per triennium iis datum infantium mentes informare quam optimis institutis (Quint. I 1, 16) iussit secutus Platonem (Rep. II p. 377 B, cf. Ps.-Plut. de lib. ed. c. 5 p. 3 F). dissentiebat ab hoc in parte ea, quod corporis curam multo ante ipsam nativitatem esse instituendam iudicabat. hac in re cum Platone stans Posidonius illum vehementer vituperavit, tamen ipse quarto decimo demum vitae anno puerorum mentes (τὸ λογιστικόν) valere iudicavit (Galen. de pl. Hipp. et Plat. V p. 466 sq.); quam aetate liberorum naturam atque indolem corroboratam esse Chrysippus censuerit, nescimus, certo post annum vitae tertium. sine dubio omnes homines discere virtutem debere docuit, id quod ex Laertii placito (VII 91 διδασκτὴν τὴν ἀρετὴν) non elucet, itaque si quis homo ad vitia propensus ea exstirpavit, hunc laudibus extulit; atque eadem ratione homines debiles sed sanos diligenti cura factos anteposuit iis qui e natura corporis valetudine bona fruuntur: hos enim ut bonos deos non laudandos sed beatos esse appellandos (frg. 129, 39—49); tamen ne sapientes quidem natura esse bonos usquam diserte dixit: immo ab eo videtur sumpsisse Posidonius quod de arte et exercitatione tradit Seneca (ep. 90, 44 sq., cf. Zeller III 1³ p. 269). contraria sententia legitur apud Plutarch. pers. de lib. ed. c. 9 p. 7 A καθάπερ δὲ τὸ σῶμα οὐ μόνον ὑγιεινὸν ἀλλὰ καὶ εὐεκτικὸν εἶναι χρή, καὶ τὸν λόγον ὡσαύτως οὐκ ἄνοσον μόνον ἀλλὰ καὶ εὐρωστον εἶναι δεῖ. τὸ μὲν γὰρ ἀσφαλὲς ἐπαινεῖται μόνον, τὸ δὲ ἐπικίνδυνον καὶ θαυμάζεται. Chrysippus laudem in hoc, admirationem in illud transtulit.

Neminem fugit ne hac quidem in re satis liberam esse voluntatem hominum ab illo circumscriptam et tamen prorsus abhorrere a Zenone huius disciplinam.

3. Antiochi et Alexandri de fato et libero arbitrio doctrina.

Ceterarum omnium scholarum philosophi a Chrysippo eiusque discipulis ea in re dissentiunt, quod casum introducunt et fortunam, quam ille causam esse protulerat rationi humanae imperceptam, scilicet secutus Heraclitum. Epicurei fortunam agnoscebant et liberam voluntatem, Academici et Peripatetici praeterea quibusdam in rebus etiam fatum, quamquam id ipsum negaverat Carneades (Cic. de fato 14, 31). atque etiam Antiochus non fatum videtur retinuisse sed nexum causarum, et ne causarum quidem ullas nisi naturaliter et necessario efficientes (ibid. 14, 33 sq.). idem sustulit divinationem tamquam a fortuna alienam (ibid. 3, 6). Alexander non dubitat quin sit fatum (cap. 2 init.) et divinatio (c. 30 a. c.), et tamen ex consensu

philosophorum multitudinisque hominum agnosci fortunam et casum addit (cap. 7 p. 20 O.). haec vero tamquam secum non convenientiam iam vituperaverat Antiochus in Posidonio (Cic. 3, 5), qui 'in aliis' inquit 'naturae contagio valet quam ego non tollo, vis est nulla fatalis: in aliis autem fortuita quaedam esse possunt.' hac igitur in re vides Antiochum accuratorem Posidonio atque Alexandro, etiam si hic fatum et naturam rerum non discrepare satis caute posuit. Posidonio igitur attribuendum esse placitum Aetii I 29, 7 (p. 326 a5, b8 D.) ἃ μὲν γὰρ εἶναι κατ' ἀνάγκην ἃ δὲ καθ' εἰμαρμένην ἃ δὲ κατὰ προαίρεσιν ἃ δὲ κατὰ τύχην ἃ δὲ κατὰ τὸ αὐτόματον, id quod Platoni dat Chalcidius (cap. 145), Chrysippo ut videtur Zeller (IV³ 165, 2), adversariis non nominatis in formam redactum paulo liberiores Nemesius (cap. 39 initio).

Ceterum de doctrina Antiochi et Alexandri quamquam multa cum communia tum diversa enucleari possunt diligenter disquisitis Ciceronis ipsiusque philosophi Aphrodisiensis de fato libris, nemo adhuc propriam instituit quaestionem neque mihi nunc instituere vacat.

4. De Diogeniani doctrina.

Nihil de Diogeniano constat nisi Chrysippi doctrinam acriter ab eo impugnata esse. qua de re forte miraberis Zellerum¹ ita dicentem (IV³ 779 adn.): 'D., von dem Eus. grössere bruchstücke, gegen Chrysipps lehren über die weissagung und das verhängniss gerichtet, vielleicht aus einer schrift π. εἰμαρμένης, mittheilt; möglicherweise eine person mit dem Pergamener D., der bei Plut. de Pyth. oraculis und qu. conv. als gesprächsperson auftritt; was er ihm in den mund legt, steht wenigstens mit dieser annahme nicht im widerspruche, Pyth. or. 5, 17 würde vielmehr mit seinem skeptischen verhalten zur mantik stimmen. es fehlt aber allerdings an bestimmteren anzeichen dafür, dafs D. von Plut. als Peripatetiker geschildert werden solle.'

Cur Eusebii Diogenianus inter Peripateticos recensetur? pugna enim contra providentiam, fatum, divinationem Stoicorum ab Academicis et Epicureis non minus quam a Peripateticis fit. itaque magna ex parte Academicorum sententiae cum Diogeniano congruunt; cf. Cic. de div. II 8, 20—10, 25 et Diog. frg. 4, 42—49. tamen Epicuri scholae eum adscribere non dubito his de causis:

Primum strenue in ceteris breviterque redarguit Chrysippum; uno loco latius expandit argumenta (4, 52) ἄλλως τε καὶ ταῦτα (τὰ κακὰ) μὲν οὐ πάνυ τι περὶ ἑαυτοῦς ἔσεσθαι πρὶν ἀκούσαι καταπιζόμεν, τὰ δ' ἀγαθὰ μᾶλλον πάντες ὡς εἰπεῖν προσδοκῶμεν διὰ τὴν φυσικὴν οἰκείωσιν πρὸς αὐτά· οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ καὶ μείζω

¹ Antecessit Hugo Grotius, philosophorum sententiae de fato et de eo quod in nostra est potestate collectae partim et de Graeco versae Amsterodami apud L. Elzevirium a. 1648 p. 265.

τῶν δυνατῶν γενέσθαι κατηλπίκασιν. ἔξ οὗ συμβαίνει τὸ τὴν μὲν τῶν ἀγαθῶν προαγόρευσιν μὴ ἐπιτείνειν πάνυ τι τὴν χαρὰν (διὰ τὸ καὶ χωρὶς τῆς προαγορεύσεως ἕκαστον ἔξ ἑαυτοῦ τὰ κρείττω προσδοκᾶν) ἢ ἐπ' ὀλίγον ἐπιτείνειν τῇ δοκούσῃ βεβαιότητι, πολ- λάκις δὲ καὶ μειοῦν τὴν χαρὰν, ὅταν ἐλάττω τῶν ἐλπισθέντων ἀκουσθῇ· τὴν δὲ τῶν κακῶν προαγόρευσιν (καὶ διὰ τὸ ἀπόστρεπτον αὐτῶν φύσει καὶ διὰ τὸ παρ' ἐλπίδας ἐνίοτε προλέγεσθαι) μεγά- λως συνταράττειν. haec ad refellendum adversarium nihil valent: quaeritur enim num divinatione procurari flectique possint immi- nentia, non agitur de parva voluptate ex praesciendo oriunda. itaque ex sua suaevae scholae doctrina Diogenianus (aut fons illius) haec addidit, quibus probaret neque bona neque mala praescire utile esse. haec vero tota doctrina, imprimis de exspectatione bonorum magna parva malorum deque naturali ad bona dulciaque affinitate (οἰκειώσει) prorsus Epicureorum est, a quibus alibi (4, 4. 10. 16. 3, 25) ἐνάρ- γειαν quoque sumpsit.

Deinde Diogenianus aliis recensitis philosophis Chrysippum re- vincendum aggressus est suam sine dubio de fato sententiam tam- quam ultimam unamque veram expositurus. in hoc quem secuturus sit auctorem nobis non dixit, dixit in divinatione simul explananda (4, 29) ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ μὴ συνεστάναι τοῦτο δ' προειλήφαμεν καλεῖν μαντικὴν ἐν ἄλλοις ἀποδώσομεν πληρέστερον παρατιθέμενοι τὰ Ἐπικούρῳ καὶ περὶ τούτου δοκοῦντα. quis dubitat, quin idem arbiter fuerit fati abiudicandi?

Denique tertium sequatur testimonium extrinsecus petatum. Eus. PE IV p. 139 B proclamatur κύ γε μὴν παρὰ καυτῷ κέψαι, πῶς Ἑλ- ληγες ὄντες καὶ τὴν Ἑλλήνων σύντροφον παιδείαν ἐκ νέας ἡλικίας κτησάμενοι τὰ τε πάτρια περὶ θεῶν πάντων μᾶλλον διεγνωκότες Ἀριστοτελικοὶ πάντες Κύνικοι τε καὶ Ἐπικούρειοι καὶ ὅσοι τούτοις ἐφρόνησαν τὰ παραπλήσια τῶν παρ' αὐτοῖς Ἑλληνι βοωμένων μαντείων κατεγέλασαν. eosdem componit p. 136 B: οἱ ἀπὸ Ἀριστο- τέλους καὶ πάντες οἱ καθ' ἑξῆς τοῦ περιπάτου Κυνικοί τε καὶ Ἐπι- κούρειοι, οὓς καὶ μάλιστα ἔγωγε ἐθαύμασα. tamen hoc in libro unum adfert Diogenianum, tres auctores in sexto demum libro ad superiora ita respiciens (p. 273 A): καὶ τῶν μὲν (καθ' ἡμᾶς δογμά- των) πρὸς τοὺς γενναίους χρησμοὺς κυνικώτερον ἀποταθέντων τῶν δὲ πρὸς τοὺς θαυμαστοὺς φιλοσόφους παρὰ τῶν αὐτοῖς γνω- ρίμων ἀντειρημένων. hi tres sunt Oenomaus Cynicus, Diogenianus, Alexander Peripateticus. itaque nostrum ut nobilem quendam ad- scitum esse Epicureum ipsius Eusebii verba probant.

Contra Diogenianus Pergamenus apud Plutarchum (quaest. conv. VII 8, 1 cf. 3) Platonis dialogos in conviviiis recitandos com- mendat placitumque Platonicum interpretari convivas iubet (VIII 2, 1); in libello de Pythiae oraculis scripto Diogenianus puer, qui non nulla ipse scit plura quaerit cuiusque pater, ille optimus virorum (cap. 1 a. c.), fortasse Pergamenus est: hic puer nulladum imbutus est philosopho-

rum doctrina; Pergamenus fingitur tamquam vir artium literarumque peritissimus, Platoni deditus.

Nostris igitur Diogeniani de patria vel aetate nihil constat.

EXCURSVS

de loco quodam Tulliano (de fato 19, 44).

'Haec cum ita sint a Chrysippo explicata, si illi, qui negant adsensiones fato fieri, fateantur tamen eas non sine viso antecedente fieri — alia ratio est; sed si concedunt anteire visa nec tamen fato fieri adsensiones, quod proxima illa et continens causa non moveat adsensionem, — vide ne idem dicant.' haec corrupta esse omnes editores censuerunt auctore Lambino, qui deleto 'non' scripsit 'fateantur t. eas sine viso a. fieri'. at quinam homines posuerint visorum approbationes sine visis gigni, plane nescio. tamen nemo Lambinum non secutus est. in recensenda hac sententia. audi Heineum (Stoic. de fato doctr. Numb. 1859 p. 2): 'Cicero . . in Epicuri ignorantiam atque disputandi licentiam ad modum rhetoris invehitur (10, 22. 20, 46). et summam quaestionem adeo non intellexit, ut contendat eos quidem qui et fato fieri assensiones et eis necessario visa antecedere negent (§. 44 'infittiantur' scr.), prorsus cum Chrysippo dissentire, eos vero qui assensiones non sine viso antecedente, visa vero ipsa non fato fieri dicant, verbiis non re ab illo dissentire. sic etiam in hac quaestione id solum Ciceronem delectabat, quod ad actionem pertinet, quamquam ne hoc quidem satis perspexit.' quid ultima valeant verba, dii fortasse perspiciunt; in ceteris quae Heine falso vertit vides literis significata distinctis. Lambinum igitur et Bremium (qui 'non fateantur eas non nisi viso' scripsit) secutus ille 'infittiantur' scribendum proposuit, anonymus quidam in Lit. Centralblatt 1860 n. 11 'fateantur tamen eas sine v.' coniecit, 'non fateantur eas non sine viso' et mox 'alia ratio sit' Kayser temptavit. at verum in codicibus exstat. de eisdem agitur. affirmat enim Antiochus re vera consentire cum Chrysippo Peripateticos quippe qui συγκαταθέσεις visis moveri aut certo sine illis fieri non posse, tamen non illas adsensiones sed ipsa visa natura rerum vel fato gigni dicant: ideo qui ridiculum esse censeant impetus nostros et adsensiones ipsi fato subdere, hos dicit Antiochus propria via ad eundem finem atque Chrysippum properare. itaque audi παράφρασιν vel translationem: τούτων οὕτως ὑπὸ Χρυσίππου ἐκτεθέντων ἐὰν μὲν οἱ ἀρνούμενοι συγκαταθέσεις (μὴ) γίνεσθαι ὑφ' εἰμαρμένης ὁμοῦ οὐ λέγωσι γίνεσθαι εἰ μὴ φαντασιῶν προηγούμενων — ἐὰν δὲ συχωρῶσιν, ὅτι φαντασίαι μὲν προηγούνται αἱ δὲ συγκαταθέσεις ὑφ' εἰμαρμένης οὐ γίνονται (ἅτε οὐκ ἐκείνου τοῦ συνεκτικοῦ τε καὶ συνεργοῦ αἰτίου τὴν συγκατάθεσιν κινούντος), ταῦτ' ἀλέγειν κινδυνεύουσιν. — vides nihil esse mutandum.

Secuntur haec: 'neque enim Chrysippus concedens adsensionis proximam et continentem causam esse in viso positam neque eam causam esse ad adsentiendum necessariam, concedet, ut si omnia fato fiant, omnia causis fiant antecedentibus et necessariis.' offendit viros doctos duplex 'neque' positum. itaque alterum eiecit Lambinus, adsentitur Madvig (ad Cic. de fin. IV 28, 77) collaudans Lambinum. at haec existeret sententia: Chrysippus qui non concedit in viso esse adiuvantem causam (id quod concessisse eum constat!), etiam necessariam esse negat (quod nullo modo negavit!): atque tamen omnia dixit necessariis fieri causis. hanc Charybdim vitans ipse in Scyllam incidit Orelli vel Baiter, id quod sensisse videtur Madvig. is enim hanc effecit sententiam: Chr. concedit in viso esse aliquam causam non vero esse necessariam ad adsentiendum: non concedit omnia causis fieri antecedentibus et necessariis. haec doctrina cum Chrysippo convenit ut cum aqua ignis. ego quoque ut iustam recuperarem sententiam olim coniectura locum temptavi tali 'neque enim Chr. concedens adsensionis <nisi> proximam . . . neque (sc. vero non concedens) eam . . .' sed haec neque cum sermone latino bene congruit et supervacua est: non emendatione sed interpretatione opus est.

nota est Chrysippi concludendi forma usitata qua non dicebat 'si hoc non fit, ne illud quidem' sed sic 'non et hoc fit neque illud'. cf. frgg. 85, 51, 52, 55, 102. Diogenes Laertius soritem servavit e Chrysippi petitem libris (VII 82) οὐχί, τὰ μὲν δύο ὀλίγα ἔστιν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ τρία· οὐχὶ δέ, καὶ ταῦτα μὲν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ τέσσαρα κτλ. Plut. de com. not. cap. 39 p. 1080 C οὐκ, ἔστι μὲν ἴσα ταῦτα ἀλλήλοισ, ἄνικα δ' ἔστι ταῦτα ἀλλήλοισ, et ib. cap. 45 p. 1084 D. citato Chrysippi primo τῶν φυσικῶν ζητημάτων libro οὐχ(ι), ἡ μὲν νύξ κῶμά ἐστιν, ἡ δ' ἑσπέρα καὶ ὁ ὄρθρος καὶ τὸ μέσον τῆς νυκτὸς κῶματα οὐκ ἔστιν· οὐδέ, ἡ μὲν ἡμέρα κῶμά ἐστιν, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ νοσηνία κῶμα καὶ ἡ δεκάτη . . . Cic. de div. I 38, 82 in probatione divinationis tota Chrysippo vindicanda 'non igitur, sunt di, neque significant futura', id quod Zeller (IV³ p. 338, 3) sic vertit: οὐκ ἄρα εἰς μὲν θεοὶ οὐ προσημαίνουσι δὲ . . . pro οὐκ, εἰ θεοὶ εἰσιν, οὐ προσημαίνουσι. alium locum Tullianum C. F. W. Mueller, nisi fallor, in lucem protraxit exstantem Top. 13, 53 'non, et legatum argentum est, et non est legata numerata pecunia'.

iam ad pristinum locum regressi sic interpretabimur: Χρύσιππος οὖν λέγων 'οὐκ αἴτιον μὲν συνεκτικόν τε καὶ συνεργὸν ἐν τῇ φαντασίᾳ ὑπάρχειν οὐχὶ δὲ καὶ ἀναγκαῖον εἶναι τοῦτο πρὸς συγκρατατιθέναι' — λέγει . . . id est Chr. contendit, si posita sit in viso causa, eam necessariam esse; concedit Antiocho nomen fati, ne discrepet doctrina a Peripatetica: sic igitur Peripatetici confiteri coguntur ipsorum causas praecurrentes a fato Stoico non diversas esse.

FRAGMENTA

ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

LIBER I.

1 Plut. de rep. Stoic. 38 p. 1051 E: Πρὸς τὸν Ἐπίκουρον μάλιστα μάχεται (Χρύσιππος) καὶ πρὸς τοὺς ἀναιροῦντας τὴν πρόνοιαν ἐκ τῶν ἐννοιῶν, ὡς ἔχομεν περὶ θεῶν εὐεργετικούς καὶ φιλανθρώπους ἐπινοοῦντες.

2 Οὐ γὰρ ἀθάνατον καὶ μακάριον μόνον ἀλλὰ καὶ φιλόανθρωπον καὶ κηδεμονικὸν καὶ ὑπέλιμον προλαμβάνεσθαι καὶ νοεῖσθαι τὸν θεόν.

id. de comm. not. c. 32 p. 1075 E contra Epicurum Stoici pugnant βοῶντες ὡς συγχεόντα τὴν τῶν θεῶν πρόληψιν ἀναιρουμένης τῆς προνοίας· 'οὐ γὰρ — θεόν.' cf. infra τί ποιοῦσιν οἱ 'προνοεῖν μὲν τοὺς θεοὺς ἡμῶν' λέγοντες . . . 'ἀρετὴν μὲν μὴ δίδοντας πλοῦτον δὲ καὶ ὑγίαν καὶ τέκνων γενέσεις καὶ τὰ τοιαῦτα (ἀδιάφορα) δίδοντας'. ceterum cf. Ar. Did. fr. 29 p. 464, 26 D. et Antipater (Plut. de rep. Stoic. cap. 38).

3 ibid. c. 31 p. 1075 A: Ἄλλὰ Χρύσιππος καὶ Κλεάνθης ἐμπεπληκότες ὡς ἔπος εἰπεῖν τῷ λόγῳ θεῶν τὸν οὐρανὸν τὴν γῆν τὸν ἀέρα τὴν θάλατταν οὐδένα τῶν τοσούτων ἀφθαρτον οὐδὲ αἰδίου ἀπολελοῖσθαι πλὴν μόνου τοῦ Διός, εἰς δὲ πάντα καταναλίσκουσι τοὺς ἄλλους. . . ἀλλὰ αὐτοὶ μέγα βοῶντες ἐν τοῖς 5 περὶ θεῶν καὶ προνοίας εἰμαρμένης τε καὶ φύσεως γράμμασι διαρρήδην λέγουσι 'τοὺς ἄλλους θεοὺς ἅπαντας εἶναι γεγονότας καὶ φθαρσομένους', ὑπὸ πυρὸς τηκτοὺς κατ' αὐτοὺς ὡς περ κηρίνουσ ἢ καττιτερίνουσ ὄντας. . . 'ὁ θεὸς ζῶν λογικὸν καὶ φθαρτὸν ἐστίν.' . . 'θνητὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον οὐ θνητὸν δὲ 10 τὸν θεὸν ἀλλὰ φθαρτὸν.'

id. de Stoic. rep. 38 οὐδένα (Χρύσιππος) οἶεται πλὴν τοῦ Διός ἀφθαρτον εἶναι τῶν θεῶν ἀλλὰ πάντα ὁμαλῶς καὶ γεγονότας καὶ φθαρσομένους· ταῦτα δὲ πανταχοῦ ὡς ἔπος εἰπεῖν ὑπ' αὐτοῦ λέγεται. sequitur fragmentum l. III περὶ θεῶν. 15

de diis perituris cf. Orig. contra Celsum III 75. 6 unus Chrysippus libros de providentia, de fato, de rerum natura condidit 8 φθαρσομένους ὑπὸ πυρὸς, τηκτοὺς κατ' αὐτοὺς (confatiles opinione ipsorum) volgo· correxi interpunctionem. 13 Διὸς *· πυρὸς

Laert. Diog. VII 156: δοκεῖ δ' αὐτοῖς τὴν μὲν φύσιν εἶναι 4
πῦρ τεχνικὸν ὀδῶ βαδίζον εἰς γένεσιν, ὅπερ ἐστὶ πνεῦμα πυρο-
εἰδὲς καὶ τεχνοειδές, τὴν δὲ ψυχὴν αἰσθητικήν. ταύτην δ' εἶναι
τὸ συμφυὲς ἡμῖν πνεῦμα, διὸ καὶ σῶμα εἶναι καὶ μετὰ τὸν θά-
5 νατον ἐπιμένειν· φθαρτὴν δ' ὑπάρχειν, τὴν δὲ τῶν ὄλων ἀφθαρ-
τον, ἥς μέρη εἶναι τὰς ἐν τοῖς ζῴοις (ψυχάς).

3 αἰσθητικὴν· fort. αἰσθητικόν 5 ὑπάρχειν cod. Borb. Florent. H· εἶναι

Plut. de Stoic. rep. c. 39 p. 1052 C: ἐν δὲ τῷ πρώτῳ 5
περὶ προνοίας 'τὸν Δία' φησὶν 'αὔξεσθαι, μέχρις ἂν εἰς αὐτὸν
ἀπαντα καταναλώσῃ· ἐπεὶ γὰρ ὁ θάνατος μὲν ἐστὶ ψυχῆς χω-
ρισμὸς ἀπὸ τοῦ σώματος, ἡ δὲ τοῦ κόσμου ψυχὴ οὐ χωρίζεται
6 μὲν, αὔξεται δὲ συνεχῶς, μέχρις ἂν εἰς αὐτὴν ἐξανάλωσῃ τὴν
ύλην· οὐ ῥητέον ἀποθνήσκειν τὸν κόσμον.

Αὐτάρκης δὲ εἶναι λέγεται ὁ κόσμος διὰ τὸ μόνος ἐν 6
αὐτῷ πάντα ἔχειν ὧν δεῖται· καὶ τρέφεται ἔξ αὐτοῦ καὶ αὔξεται
τῶν ἄλλων μορίων εἰς ἄλληλα καταλλαττομένων.

ibid. (s. l. D): σαφῶς γὰρ αὐτὸς ἐν τῷ αὐτῷ γέγραπεν· 'αὐτάρκης —
καταλλαττομένων.' 1/2 cf. ibid. infra de re cf. p. 1052 E sq. Aet.
II 4, 14 (p. 332, 14 Diels = Stob. I 21, 3 p. 183, 1 Wachsm.) de Stoicis:
μήτε αὔξεσθαι (δέ) μήτε μειοῦσθαι τὸν κόσμον, τοῖς δὲ μέρεσιν ὅτε μὲν παρ-
εκτείνεσθαι πρὸς πλείονα τόπον ὅτε δὲ συστρέλλεσθαι.

Laert. Diog. VII 139 sq.: Χρύσιππος δ' ἐν τῷ πρώτῳ περὶ 7
προνοίας καὶ Ποσειδώνιος ἐν τῷ περὶ θεῶν τὸν οὐρανὸν φασι
τὸ ἡγεμονικὸν τοῦ κόσμου... ὁ μὲντοι Χρύσιππος διαφορώτερον
πάλιν τὸ καθαρώτατον τοῦ αἰθέρος ἐν ταύτῳ, ὃ καὶ πρῶτον θεὸν
5 λέγουσιν, αἰσθητικῶς ὥσπερ κεχωρηκέναί διὰ τῶν ἐν ἀέρι καὶ
διὰ τῶν ζῴων ἀπάντων καὶ φυτῶν, διὰ δὲ τῆς γῆς αὐτῆς καθ'
ἔξιν. <καὶ> ἔνα τὸν κόσμον εἶναι καὶ τοῦτον πεπερασμένον σχῆμ'
ἔχοντα σφαιροειδές... ἔξωθεν δ' αὐτοῦ περιεχυμένον εἶναι τὸ
κενὸν ἀπειρον, ὅπερ ἀσώματον εἶναι...

3 μέντοι BH· δὲ Florent. F 4 καθαρώτατον B· καθαρώτερον ἐν
ταύτῳ· si libro ut Bagnet posuit loco remotum est, fort. del. 5 ὥσπερ·
ὡς πνεῦμα Hirzel 7 inde ab ἔνα fort. Chrysippi περὶ κενοῦ liber ex-
cerptus est καὶ add. Suidas

Ar. Didym. fr. 29 (p. 465, 8 Diels): Χρύσιππος δὲ (ἔδοξεν τὸ ἡγεμονικὸν
εἶναι τοῦ κόσμου) τὸν αἰθέρα τὸν καθαρώτατον καὶ εἰλικρινέστατον ἄτε
πάντων εὐκρινετότατον ὄντα καὶ τὴν ὄλην περιάγοντα τοῦ κόσμου φορὰν.

Cens. de nat. inst. fr. 1: (mundi) principale[m] solem quidam putant
ut Cleanthes, ut Chrysippus aethera, cuius motu perenni subiecta tenen-
tur et administrantur... cf. praef. p. 9

Hippol. philos. c. 21 (p. 571, 7 Diels): ὁ τε Χρύσιππος καὶ 8
Ζήνων οἱ ὑπέθεντο καὶ αὐτοὶ ἀρχὴν μὲν θεὸν τῶν πάντων σῶμα
ὄντα τὸ καθαρώτατον, διὰ πάντων δὲ διήκειν τὴν πρόνοιαν αὐτοῦ.

Procl. in Plat. Tim. p. 126, p. 297 Schn.: πολλοῦ ἄρα δεῖ
9 παραβάλλεσθαι τῷ κόσμῳ τούτῳ ὃ ὑπὸ Χρύσιππου κατασκευα-
ζόμενος. ὁ μὲν γὰρ εἰς ταῦτον συγχεῖ τὰς τε ἀμεθέκτους
αἰτίας καὶ τὰς μεθεκτὰς τὰς τε θείας καὶ νοεράς τὰς τε ἀύλους

καὶ τὰς ἐνύλους. ὁ γὰρ αὐτὸς θεὸς παρ' αὐτῷ πρῶτος ὦν διήκει διὰ τοῦ κόσμου καὶ διὰ τῆς ὕλης, καὶ ψυχὴ ἔστι καὶ φύσις ἀχώριστος τῶν διοικουμένων.

- 9 Laert. Diog. VII 142 sq.: ὅτι δὲ καὶ Ζῶον ὁ κόσμος καὶ λογικὸν καὶ ἔμψυχον καὶ νοερόν, καὶ Χρύσιππος ἐν ᾧ φησιν περὶ προνοίας καὶ Ἀπολλόδωρος φησιν ἐν τῇ φυσικῇ καὶ Ποσειδώνιος. — Ζῶον μὲν οὕτως ὄντα οὐσίαν ἔμψυχον αἰσθητικὴν (τὸ γὰρ Ζῶον τοῦ μὴ Ζῶου κρεῖττον· οὐδὲν δὲ τοῦ κόσμου κρεῖττον· Ζῶον ἄρα ὁ κόσμος), ἔμψυχον δὲ ὡς δῆλον ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ἐκείθεν οὐσῆς ἀποσπάσματος. cf. Chrysippus apud [Phil.] π. ἀφθαρ. κόσμου p. 255, 11 B.: φύσιολογεῖται ὁ κόσμος καὶ φύσις λογικὴ οὐ μόνον ἔμψυχος ὦν ἀλλὰ καὶ νοερὸς πρὸς δὲ καὶ φρόνιμος.

5 οὐδὲν . . κρεῖττον· ob rotunditatem, cf. Plat. Tim. p. 33 b et Vseneri Epicurea frag. 358. de auctoribus cf. p. 9 sq.

- 10 Philod. de piet. c. 11, 12: ἀλλὰ μὴν καὶ Χρύσιππος . . . ανε . . . ἴδια . . . (ἐν μὲν) τῷ πρῶτ(ῳ) περὶ θεῶν Δία φησὶν εἶναι τὸν ἅπαντ(α) διοικούντ(α) λόγον κ(αὶ) τὴν τοῦ δλου ψυχῆ(ν) καὶ τῆ τοῦτου μ(ετοχ)ῆ πάντα (ζῆν τ)ό(ν τ') αἰθ(έρα) καὶ τοὺς λίθους, διὸ καὶ Ζῆνα καλε(ῖσ)θαι, Δία δ' (δ)τι (πάν)των αἴτ(ι)οσ 5 (καὶ κύ)ριο(σ), τόν τε κόσμον. ἔμψ(υ)χον εἶναι καὶ θεό(ν, κ)αὶ τὸ ἡ(γεμονι)κόν (καὶ) τὴν δ(λου) ψυχ(ῆ)ν καὶ (πρόνο)ιαν ὄν(ομά)ζεσθαι τὸν Δία καὶ τὴν κοινὴν πάντων [c. 12] φύσιν καὶ εἰμαρμ(έ)νην καὶ ἀνά(γ)κην· καὶ τὴν αὐτὴν εἶναι καὶ εὐνομίαν καὶ δικὴν (καὶ) ὁμόνοιαν κα(ὶ) ἐῖρ(ῆ)νην καὶ τὸ παρ(α)πλήσιον πάν. — 10 [c. 14, 5] καὶ τῷ περ(ὶ) Χαρίτων (ἐν ᾧ τ)ὸν Δία νόμον φησὶ εἶναι. — [v. 21] ἐν δὲ τῷ τρίτῳ [περὶ φύσεως] τὸν κόσμον ἓνα τῶν φρονίμων συνπολιτευόμενον θεοῖς καὶ ἀνθρώποις, καὶ τὸν πόλεμον καὶ τὸν Δία τὸν αὐτὸν εἶναι, καθάπερ καὶ τὸν Ἡράκλειτον λέγειν. ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ καὶ λόγους ἐ[col. 15]ρωτᾷ πάντας, 15 (τ)ὸν κόσμον Ζῶον εἶναι καὶ λογικὸν καὶ φρονοῦν καὶ θεόν. κα(ν) τοῖς περὶ προνοίας μέντοι (τ)ὰς αὐτὰς ἐκτίθησ(ι)ν συνοικειώσεως τῇ ψυχῇ τοῦ παντός καὶ τὰ τῶν θεῶν ὀ(ν)όματα ἐφαρμόττει, τῆς δρεμύτητος ἀπολαύων ἀκοπιάτως.

Cic. d. d. n. I 15, 39: iam vero Chrysippus . . . ait . . . vim di- 20 vinam in ratione esse positam et in universae naturae animo atque mente ipsumque mundum deum dicit esse et eius animi fusionem universam tum eius ipsius principatum, qui in mente et ratione versetur, communemque rerum naturam universum atque omnia continentem tum fatalem umbram et necessitatem rerum futurarum, 25 ignem praeterea eqs. [40] idemque etiam legis perpetuae et aeternae vim, quae quasi dux vitae et magistra officiorum sit, Iovem dicit esse eandemque fatalem necessitatem appellat, sempiternam rerum futurarum veritatem eqs.

de supplementis cf. novissimi editores Gomperz, herkul. stud. II p.

77—83 et Diels, Doxographi Gr. p. 545—8 4 τόν τ' αἰθέρα Vsener
 14 Ἡρόκλειτος: cf. Schuster p. 198, 1 15 πάντας apogr. Ox. fort. recte,
 π(ε)ρὶ τοῦ) volgo 24 universum Vsener: universam, universam — con-
 tinentem del. Diels 25 fatalem umbram: fort. sic vertit Cicero εἰμαρ-
 μένης μοῖραν vel tale quid.

Philo de prov. II 74 p. 94 Aucher*: (Astra erratica) nota sunt 11
 non solum ratione verum etiam sensu ita movente providentia, quae,
 ut dicit Chrysippus et Cleanthes, nihil praetermisit pertinentium
 ad certiolem utiliolemque dispensationem. quod si aliter melius esset
 5 dispensari res mundi, eo modo sumpsisset compositionem, qua tenus
 nihil occurreret ad impediendum deum.

Δι' ὄλου μὲν γὰρ ὦν ὁ κόσμος πυρώδης εὐθὺς καὶ ψυχὴ 12
 ἐστὶν ἑαυτοῦ καὶ ἡγεμονικόν· ὅτε δὲ μεταβαλὼν εἰς [τε] τὸ ὑγρόν
 καὶ τὴν ἑναπολειφθεῖσαν ψυχὴν τρόπον τινὰ εἰς σῶμα [καὶ ψυχὴν]
 μετέβαλεν, ὥστε συνεστάναι ἐκ τούτων, ἄλλον τινὰ ἔσχε λόγον.

Plut. de Stoic. rep. 41 (p. 1053 B): λέγει δὲ (Chrysippus) ἐν τῷ
 πρώτῳ περὶ προνοίας· 'δι' ὄλου — λόγον'. 2 ὅτε· fort. ὅτε εἰς
 Wyttenb.: εἰς τε 4 μετέβαλεν Wyttenb.: καὶ ψυχὴν μεταβάλλων ἐκ
 τούτων· ex liquido et igneo, corpore et anima?

Ἐοικέναι τῷ μὲν ἀνθρώπῳ τὸν Δία καὶ τὸν κόσμον, τῇ δὲ 13
 ψυχῇ τὴν Πρόνοιαν· ὅταν οὖν ἐκπύρωσις γένηται, μόνον ἀφθαρτον
 ὄντα τὸν Δία τῶν θεῶν ἀναχωρεῖν ἐπὶ τὴν Πρόνοιαν· εἶτα ὁμοῦ
 γενομένους ἐπὶ μιᾶς τῆς τοῦ αἰθέρος οὐσίας διατελεῖν ἀμφοτέρους.

id. de comm. not. c. 36 p. 1077 D λέγει γοῦν Χρύσιππος 'εοικέναι —
 ἀμφοτέρους'. ad rem cf. Diogenes in libro de Minerva (Philod. de piet.
 col. 5). 1 τῷ μὲν σώματι post καὶ addit O. Heine

Τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος δῆλον, ὡς οὐδὲν ἀδύνατον καὶ 14
 ἡμᾶς μετὰ τὸ τελευτῆσαι πάλιν περιόδων τινῶν εἰλημένων χρόνου
 εἰς δ' νῦν ἔσμεν καταστήσεσθαι σχῆμα.

Lact. div. inst. VII 23, 3: melius Chrysippus, quem Cicero ait ful-
 cire porticum Stoicorum, qui in libris, quos de providentia scripsit,
 cum de innovatione mundi loqueretur, haec intulit 'τούτου — σχῆμα'.
 2 εἰλημένων*: εἰλημένων 3 δ' Zeller· δν

M. Antonini com. VII 19: πόσους ἤδη ὁ αἰὼν Χρυσίππου, πόσους
 Σωκράτει, πόσους Ἐπικτήτους καταπέπυκε; τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ παντός
 οὐτινοσοῦν σοὶ ἀνθρώπου σοὶ καὶ πράγματος προσπιπέτω. Epictetus vide-
 tur hanc doctrinam ex Chrysippo haustam tradidisse.

Nemes. π. φυσ. ἀνθρ. c. 38 p. 147 sq.: οἱ δὲ Στωϊκοὶ φασὶν 15
 ἀποκαθισταμένους τοὺς πλάνητας εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον κατὰ τε
 μήκος καὶ πλάτος, ἔνθα τὴν ἀρχὴν ἕκαστος ἦν, ὅτε τὸ πρῶ-
 τον ὁ κόσμος συνέστη, ἐν ῥηταῖς χρόνων περιόδοις ἐκπύρωσιν
 5 καὶ φθορὰν τῶν ὄντων ἀπεργάζεσθαι καὶ πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς εἰς
 τὸ αὐτὸ τὸν κόσμον ἀποκαθίστασθαι καὶ τῶν ἀστέρων ὁμοίως
 πάλιν φερομένων ἕκαστον ἐν τῇ προτέρᾳ περιόδῳ γενομένον
 ἀπαρραλλάκτως ἀποτελεῖσθαι. ἔσεσθαι γὰρ πάλιν Σωκράτην καὶ

* Hoc fragmentum debeo Wellmanno.

Πλάτωνα καὶ ἕκαστον τῶν ἀνθρώπων σὺν τοῖς αὐτοῖς καὶ φίλοις καὶ πολίταις καὶ τὰ αὐτὰ πείσεσθαι καὶ τοῖς αὐτοῖς συντεύξεσθαι¹⁰ καὶ τὰ αὐτὰ μεταχειριεῖσθαι καὶ πάσαν πόλιν καὶ κώμην καὶ ἀγρὸν ὁμοίως ἀποκαθίστασθαι. γίνεσθαι δὲ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ παντὸς οὐχ ἅπαξ ἀλλὰ πολλάκις, μᾶλλον δὲ εἰς ἄπειρον καὶ ἀτελευτήτως τὰ αὐτὰ ἀποκαθίστασθαι.

cf. Zeller III 1³ p. 154, 2 sq. et Ps. Plut. de fato c. 3 quae sententur de diis videntur a Chrysippo aliena esse.

- 16 Ar. Didym. fr. 36 (p. 468, 8 Diels): ἀρέσκει δὲ τοῖς πρεσβυτάτοις τῶν ἀπὸ τῆς αἰρέσεως ταύτης ἐξαιθεροῦσθαι πάντα κατὰ περιόδους τινὰς τὰς μεγίστας εἰς πῦρ αἰθερωδὲς ἀναλυομένων πάντων. . . ἐκ τούτων δὲ δῆλον, ὅτι Χρύσιππος ἐπὶ τῆς οὐσίας οὐ ταύτην παρείληφε τὴν σύγχυσιν· ἀδύνατον γάρ· ἀλλὰ⁵ τὴν ἀντὶ τῆς μεταβολῆς λεγομένην. οὐ γὰρ ἐπὶ τῆς τοῦ κόσμου κατὰ περιόδους τὰς μεγίστας γινομένης φθορᾶς κυρίως παραλαμβάνουσι τὴν φθορὰν οἱ τὴν εἰς πῦρ ἀνάλυσιν τῶν ὄλων δογματίζοντες, ἣν δὴ καλοῦσιν ἐκπύρωσιν· ἀλλ' ἀντὶ τῆς κατὰ φύσιν μεταβολῆς χρώνται τῇ προσηγορίᾳ τῆς φθορᾶς. ἀρέσκει γὰρ τοῖς¹⁰ Στωικοῖς φιλοσόφοις τὴν ὄλην οὐσίαν εἰς πῦρ μεταβάλλειν οἷον εἰς σπέρμα καὶ πάλιν ἐκ τούτου τοιαύτην ἀποτελεῖσθαι τὴν διακόμην, οἷα τὸ πρότερον ἦν. καὶ τοῦτο τὸ δόγμα τῶν ἀπὸ τῆς αἰρέσεως οἱ πρῶτοι καὶ ἀρεστέτατοι προσῆκαντο Ζήνων τε καὶ Κλεάνθης καὶ Χρύσιππος.

hoc frg. tradit Euseb. PE XV 18 cum hoc lemmate ὅπως οἱ Στωικοὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς ἐκπύρωσεως δοξάζουσιν 4 post πάντων addit καὶ ἐξῆς ἐπάγει (sc. Δίδυμος): hanc lacunam ex fr. 28 supradam esse censet Diels 10 ἀρέσκει — 13 πρότερον ἦν etiam Stob. (I 20, 1 p. 171, 1 Wachsm.) servavit nonnullis depravatis, quae omitto 11 εἰς πῦρ μετ. — σπέρμα· μετ. — σπέρμα τὸ πῦρ Stob. 12 τοιαύτην Stob. Diels· αὐτὴν Eus.

Aet. II 4, 13 (p. 332 b 8 Diels = Stob. I 20, 1 p. 171, 13 Wachsm.) de Platone et Stoicis(?): [καὶ] οἱ φάμενοι δὲ τὴν διακόμην αἰώνιον ὑπάρχειν περιοδευτικούς εἶναι φασὶ χρόνους, καθ' οὓς κατὰ ταῦτα καὶ ἑαυτῶς γίνεσθαι πάντα καὶ τὴν αὐτὴν διακίεσθαι τοῦ κόσμου διάταξιν τε καὶ διακόμην.⁵

2 καὶ del. Heeren 4 ταῦτα Heeren· ταῦτα αὐτὴν Diels· αὐτοῦ

- 17 Λέγουσι δὲ κόσμον τριχῶς· αὐτόν τε τὸν θεὸν τὸν ἐκ τῆς πάσης οὐσίας ἰδίως ποιόν, ὃς δὴ ἀφθαρτός ἐστι καὶ ἀγέννητος δημιουργὸς ὧν τῆς διακομῆσεως κατὰ χρόνων ποιάς περιόδους ἀναλίσκων εἰς ἑαυτὸν τὴν ἅπασαν οὐσίαν καὶ πάλιν ἐξ ἑαυτοῦ γεννῶν· (138) καὶ αὐτὴν δὲ τὴν διακόμην τῶν ἀστέρων κόσμον⁵ εἶναι λέγουσι· καὶ τρίτον τὸ συνεστηκός ἐξ ἀμφοῖν. καὶ ἐστὶ κόσμος ὁ ἰδίως ποιὸς τῆς τῶν ὄλων οὐσίας ἢ (ὡς φησι Ποσειδώνιος ἐν τῇ μετεωρολογικῇ στοιχειώσει) σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν τούτοις φύσεων ἢ σύστημα ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων καὶ τῶν ἕνεκα τούτων γεγονότων. (οὐρανὸς δὲ ἐστὶν¹⁰

ἡ ἐσχάτη περιφέρεια, ἐν ἣ πάν ἴδρυται τὸ θεῖον.) τὸν δὴ κόσμον διοικεῖσθαι κατὰ νοῦν καὶ πρόνοιαν, καθά φησι Χρυσίππος τ' ἐν τοῖς ἔ περιὶ προνοίας καὶ Ποσειδώνιος ἐν τῷ τρίτῳ περὶ θεῶν, εἰς ἅπαν αὐτοῦ μέρος διήκοντος τοῦ νοῦ καθάπερ ἐφ' ἡμῶν τῆς
 15 ψυχῆς, ἀλλ' ἦδη δι' ὧν μὲν μᾶλλον δι' ὧν δὲ ἦττον· δι' ὧν μὲν γὰρ ὡς ἕξις κεχώρηκεν ὡς διὰ τῶν ὀστέων καὶ τῶν νεύρων, δι' ὧν δὲ ὡς νοῦς ὡς διὰ τοῦ ἡγεμονικοῦ.

Laert. Diog. VII 137 sq. 7 ἰδίως ποιός· ἰδιοποιός Suidas, εἰδοποιός Wolf 13 τοῖς ἔ cod. Borbonicus et Florentinus H· τῷ πέμπτῳ Cobet

Ar. Didym. fr. 31 (p. 465, 14 Diels, Stob. I 21, 5 p. 184, 18
 8 Wachsm.): Χρυσίππου. κόσμον δ' εἶναι φησιν ὁ Χρυσίππος σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν τούτοις φύσεων ἢ τὸ ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων σύστημα καὶ ἐκ τῶν ἕνεκα τούτων
 5 γεγονότων. λέγεται δ' ἑτέρως κόσμος ὁ θεός, καθ' ὃν ἢ διακόμησις γίνεται καὶ τελειοῦται. τοῦ δὲ κατὰ τὴν διακόμησιν λεγομένου κόσμου τὸ μὲν εἶναι περιφερόμενον περὶ τὸ μέσον τὸ δ' ὑπομένον· περιφερόμενον μὲν τὸν αἰθέρα ὑπομένον δὲ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς ὑγρά καὶ τὸν ἀέρα. τὸ γὰρ τῆς πάσης
 10 οὐσίας πυκνότατον ὑπέρεισμα πάντων εἶναι κατὰ φύσιν ὄνπερ τρόπον ἐν ζῷῳ τὰ ὀστέα, τοῦτο δὲ καλεῖσθαι γῆν. . . .

5 δ' ἑτέρως Krische· δ' ἕτερος vel δεύτερος codd. item a Chrysippo pendet fr. 29; itaque et vere et falso iudicavit Diels ad v. 14 2 Χρυσίππος· om. Did. καὶ Ποσειδώνιος

LIBER II

Vol. Herc. coll. alt. V p. 22—25

I

19 ὁμοία τὸν οἰ(κεῖ)ον?
 λόγον (ἐ)κάτ(ερον)? λέ-
 γοντι . . . α
 ἐν τῷ(ι) πρ)ός
 5 κατ' ἐπακολ(ούθησιν οἰ-
 μαί γίνεσθαι
 μεί?)ζονα ὄντ(α
 . . . αθσιοτ(ερ
 τῷ)ν λογο-
 7 μείζονα Vsenar 10 οἰ καὶ
 11 γ' ἑκατ(ε)ρα 12 τῶν 13 -εἰα(ι)
 κα 14 τον 15 αιοδ

II

(πρα-
 20 χθέν(τω)ν ὑφ' ἡμῶν
 καὶ τῶν (ἄ)λλων ζ(.
 -ων, δι' (ᾧ)ν τοιαύ(της
 1 πραχθέντων Vsenar 2 ἄλλων

Ζῳίων Vss.· ΜΩΝΖ 4 καὶ τοτ
 .. ποι. μ(ω?)- 5 -ρίας (τι)ν .. (ἐ)ν-
 κ(α)λ(εῖσθε)? 6 υ πρὸς (π)έρας 7
 τε 8 τῶν τοι(ούτων) 9 πᾶν η
 9/10 (κεῖ)σθαι δεῖ μᾶλλ(όν γε?)
 11 ἀλλὰ δὴ 12 κεῖντο 12/13
 (ἄλ)λον (τι)ν(ά) τρόπον 14 ν —α

III

ἡμίγ, καὶ τὰς 1 ας- 21
 θίας ταῦτας παρ(ίημι?) ἐ-
 π)ιτηδέστ(ε)ρον ἀνε-
 .ων της . αρ . . οὔμα,
 5 φη(ς)ίν, το π(ε)ρ . ω? . οδα
 3/4 fort. ἀνερῶν 5 τὸ πέρασ?
 6 κα(ι)ροῖ ε 6/7 γεν|ναίως τι—να..τ
 8 θοιμο 9 τρι. ε 10 τ)ην δ' (ἐν)
 αὐ(τ 11 ἀρητῆ δη 12 νεῖς 13
 ιτο 14 c. ην 15 co..ης

22

IV

-ων τὴν δι' αὐτοῦ γένε-
 -σιν, αὐτῶν ἀποσημαι-
 νόνη(ν μ) ἐν κατ' ἄλ-
 λον λόγ(ο)ν, ὡς ἂν εἴ(ποι
 5 τις παρ) ἂ τὰς ὕρα(ς .
 πα . μίαν .
 ἐ)κάστην ηλ
 . ον .. (C)ωτήρα εἶναι
 Φί(λιον) καὶ Ξένιον .
 10 πον .. καὶ ἄλλω
 πως νομι)σθ(ναί
 αὐτόν? . ἄκο)λουθ(ς
 δὲ τούτοις) τοῖς (δύγ-
 μασι ...)ν ὅσοι ..
 disputatur de Iove, cf. [Arist.]
 de mundo c. 7 4 ἂν εἴποι Vs. 6—8
 fort. παρὰ μίαν θ' ἡμέραν ἐκάστην
 ἥλιον (?) καὶ 8 τὸν Δία Vs. 9
 <καὶ> Φ. Vs.

23

V

τ' αὐτοῦ καταπαύων τὸν
 λόγον. δεῖ γὰρ διειλη-
 φέναι πρῶτον μὲν, εἰ
 οὐκ ἐνδέχ(ε)ται φύσιν ἄλ-
 5 λην) εἶναι καὶ ἄλλου(ς
 κ)όσμους, (δι)ότι οὗτος
 ὁ κό(ς)μος κατ(έ)κ(τη)τα)ι
 φύσει ἀνε(λ)λιπῶς ἀπέ-
 χων πάντ(α) τὰ (δ)ν)τα,
 10 τὴν (α)ὐτ(ή)ν τε) κα(ι <α)ὐτὸ
 τὸ παρὰ φύσιν> — ε .
 ... ὁμ(ο)νο(ια
 contra Epicurum disputat. κατα-
 παύων cf. Demetr. περὶ ποιημάτων
 col. 33 (p. 21): 'καθάπερ τὸ πρῶ-
 τον αὐτοῦ καταπαύσω τὴν γρα(φήν)'.
 8 ἀνελλιπῶς = ἀνεκλείπτως 8/9 ΑΠΕ-

ΧΩΝ· ἀντέχων Vs. 10 αὐτὸ vel τοῦτο
 12 αλ 13 μ 14 τ—νειν 15 με

VI

24

(τῶν)

μὲν καθ' ὄλου δεκτικῶν
 ὄντων ἀρετῆς, οὐ κα-
 κίας, τῶν δ' εὐαναλή-
 πτως π(ρὸ)ς αὐτὴ(ν ἐ)χ(ό)ν-
 5 των, ἐὰν μὴ τύχ(ωσι)ν
 ἤδη ἔχοντες π... λαι
 . . . , εἰ φ(ύ)σεως (καθ)<ό>-
 λ)ου ταῦτα διειληφέναι
 π)ροσῆκεν . ὅτι τ(ε) τῶν
 κα)θ' αὐτὰ (δ)ν)των επα)ς .. 10
 .. ον ἀπ(ο)τελεστικά
 .. δὲ κα(ι) ... νκα .
 de re cf. praef. p. 11 3/4 δὲ
 κἂν ἀλήπτως Vs. 6/7 π(ρο)-
 αι(ρέ)σει Vs. 7 καθόλου Vs.
 ΕΙ . ΟΥ 10 καθ' αὐτὰ ὄντων Vs.
 12 τὰ δὲ καὶ Vs.

VII

... ν), ἐὰν τὰ ὁμ(ο)ια (ἐπ)ι- 25
 γένηται (π)ρονοῖαι, (ὠ?)ς
 δ .. c πρ(ό)νοια τα(ὐ)τά·
 .. ω κείθ(α)ι) δὲ ἐ(πελ-
 θεῖν ἀρχομένους ἀ(π)ὸ
 5 τῶν (ψ)υχῶν καὶ τῶν
 φύσεων, καθά(περ) ἐ(να)ρ-
 χόμενος (ε)ἴπα, ῥηθήσε-
 τα(ι) δέ τι περὶ τούτων
 καὶ ἐν τοῖς ἐχομέν(οις), 10
 τόπον δ' αὐτοῦ κατα-
 — ΟΥ
 4 fort. (δ)ν)ω 6 κα(ι τ)ῶν Vs.
 ΚΑΝΩΝ 8 εἴπα, ῥηθήσεται Vs.
 11 αὐτοῦ· sc. mundi 12 -ctή-
 κομεν?

(VIII)

Χρυσίππου
 π(ε)ρὶ προνοίας

B

Χ...

LIBER IV

Gellius noct. att. VII 1, 1: quibus non videtur mundus 26
 dei et hominum causa institutus neque res humanae providentia
 gubernari, gravi se argumento uti putant, cum ita dicunt 'si esset
 providentia, nulla essent mala': nihil enim minus aiunt providentiae
 5 congruere, quam in eo mundo, quem propter homines fecisse dicatur,
 tantam vim esse aerumnarum et malorum. adversus ea Chrysippus
 cum in libro περὶ προνοίας quarto dissereret 'nihil est prorsus
 istis' inquit 'insubidius, qui opinantur bona esse potuisse, si non
 essent itidem mala. nam cum bona malis contraria sint, utraque
 10 necessum est opposita inter sese et quasi mutuo adverso quaeque
 fulta nisu consistere: nullum adeo contrarium est sine contrario
 altero. quo enim pacto iustitiae sensus esse posset, nisi essent ini-
 iuriae? aut quid aliud iustitia est quam iniustitiae privatio? quid
 item fortitudo intellegi posset nisi ex ignaviae appositione, quid con-
 15 tinentia nisi ex intemperantiae? quo item modo prudentia esset nisi foret
 contraria imprudentia? proinde', inquit, 'homines stulti cur non hoc
 etiam desiderant, ut veritas sit et non sit mendacium? namque iti-
 dem sunt bona et mala, felicitas et infortunitas, dolor et voluptas:
 alterum enim ex altero, sicut Plato ait, verticibus inter se contrariis
 20 deligatum est: si tuleris unum, abstuleris utrumque.'

1—6 locuntur adversarii (Epicurei?); de re cf. Zeller III 1⁸ p. 398 sq.
 et 506, 1, de Chrysippi doctrina ibid. p. 172 6 *Chrysippus*: ut in l. II
 περὶ φύσεως (Plut. de com. not. cap. 13—15, de Stoic. rep. 35). 9 *iti-*
dem Lact. epit. inst. div. c. 29: *ibidem* 16 *contraria* Lact.: *contra*
 18 *infortunitas*: *importunitas* Lact. 19 Plato Phaed. p. 60 B 20 *de-*
licatum cod. mel. Gellii.

Plut. de comm. not. c. 16 p. 1066 D: πολὺς μὲν ὁ ψελλισμὸς 27
 αὐτῶν (τῶν Στωικῶν), τέλος δὲ τὴν μὲν φρόνησιν ἐπιτήμην
 ἀγαθῶν καὶ κακῶν οὖσαν <τῶν κακῶν ἀναιρεθέντων> παντάπασιν
 ἀναιρεῖσθαι λέγουσιν· ὡς δὲ ἀληθῶν ὄντων ἀδύνατον μὴ καὶ ψευδῆ
 5 τίνα εἶναι παραπλησίως, οὕτω προσήκειν ἀγαθῶν ὑπαρχόντων καὶ
 κακὰ ὑπάρχειν.

3 τῶν κακῶν ἀναιρεθέντων *· καὶ vulgo, κακῶν μὴ ὄντων (ἀναιρεθέντων
 Duebner) ὅλωσ καὶ Wytttenbach 4 μὴ· μὴ οὐ Rasmus 5 οὕτω προσήκειν
 Vs.· οἷον προσήκει Duebner, οἷονται προσήκει Madvig, οὕτω προσήκει

Gell. noct. att. VII 1, 7: idem Chrysippus in eodem 28
 libro tractat consideratque dignumque esse id quaeri putat, εἰ αἱ
 τῶν ἀνθρώπων νόμοι κατὰ φύσιν γίνονται, id est naturane ipsa
 rerum vel providentia, quae compagem hanc mundi et genus homi-
 5 num fecit, morbos quoque et debilitates et aegritudines corporum,
 quas patiuntur homines, fecerit. existimat autem non fuisse hoc
 principale naturae consilium, ut faceret homines morbis obnoxios:
 numquam enim hoc convenisse naturae auctori parentique omnium
 rerum bonarum. 'sed cum multa' inquit 'atque magna gigneret

pareretque aptissima et utilissima, alia quoque simul adgnata sunt 10
 incommoda his ipsis, quae faciebat, cohaerentia; neque ea per na-
 turam sed per sequellas quasdam necessarias facta dicit, quod ipse
 appellat κατὰ παρακολούθησιν. 'sicut' inquit 'cum corpora homi-
 num natura fingeret, ratio subtilior et utilitas ipsa operis postulavit,
 ut tenuissimis minutisque ossiculis caput compingeret. sed hanc 15
 utilitatem rei maiorem alia quaedam incommoditas extrinsecus con-
 secuta est, ut fieret caput tenuiter munitum et ictibus offensioibus-
 que parvis fragile. proinde morbi quoque et aegritudines partae
 sunt, dum salus paritur. sicut hercle' inquit 'dum virtus homini-
 bus per consilium naturae gignitur, vitia ibidem per adfinitatem con- 20
 trariam nata sunt.'

3 *naturane ipsa* * e codd. deter. (*naturam ipsam* V); *an natura ipsa* Otho, *si natura ipsa* volgo 6 *existimat*: imperitia Gellii ex hac vocula elucet; nimirum id quod sequitur neque Chrysippus neque quisquam non comprobatur 11 *neque* Gronov: *eaque neque* Hertz, *eaque* codd., *eaque non* volgo 13 κατὰ παρακολούθησιν dicit secutus Epicurum; alibi ἐπακολουθεῖν praeoptat 16 *maiorem* Eussner: *maioris* 20 *ibidem*, sc. apud homines: *ibidem* volgo

29 Plut. de rep. Stoic. c. 21 (p. 1044 E): Chrysippus inducit τὴν μὲν πρόνοιαν ἐγκωμιάζων ἰχθῦς καὶ ὄρνιθας καὶ μέλι καὶ οἶνον παρασκευάσασαν . . .

30 Quamquam ita sit, ut ratione quadam necessaria et principali coacta atque conexa sint fato omnia, ingenia tamen ipsa mentium nostrarum proinde sunt fato obnoxia, ut proprietas eorum est ipsa et qualitas. nam si sunt per naturam primitus salubriter utiliterque ficta, omnem illam vim, quae de fato extrinsecus ingruit, inoffensius 5 tractabiliusque transmittunt; sin vero sunt aspera et inscita et rudia nullisque artium bonarum adminiculis fulta, etiam si parvo sive nullo fatalis incommodi conflictu urgeantur, sua tamen scaevitate et voluntario impetu in assidua delicta et in errores se ruunt. idque ipsum ut ea ratione fiat, naturalis illa et necessaria rerum 10 consequentia efficit, quae fatum vocatur. est enim genere ipso quasi fatale et consequens, ut mala ingenia peccatis et erroribus non vacent.

Gell. noct. att. VII 2, 7. § 6 *Contra ea Chrysippus tenuiter multa et argute disserit; sed omnium fere, quae super ea re scripsit, huiusmodi sententia est: 'quamquam ita sit, inquit, ut — vacent'* 1 *necessario*: corr. Hertz 5 *ficta: facta* H. Grotius 6 *inscita: insulsa* H. Grotius 12 *fatale: confatale* Gronov, nescio cur; Chrysippus scripsit tale aliquid: κοινῶς γὰρ οἶον ἔξ εἰμαρμένης παρακολουθεῖ τὸ . . .

31 Sicut lapidem cylindrum si per spatia terrae prona atque de-rupta iacias, causa quidem ei et initium praecipitantiae fueris, mox tamen ille praiceps volvitur, non quia tu id iam facis sed quoniam ita sese modus eius et formae volubilitas habet: sic ordo et ratio et necessitas fati genera ipsa et principia causarum movet, impetus

vero consiliorum mentiumque nostrarum actionesque ipsas voluntas cuiusque propria et animorum ingenia moderantur. . . .

ibid. § 11 *huius deinde fere rei exemplo non hercle nimis alieno neque inlepidò utitur: 'sicut, inquit, lapidem — moderantur' 2 fueris Hertz feceris*

Ἐπιπέδοι καὶ ὑπὸ Πυθαγορείων εἶρηται

32

Ἐπιπέδοι δ' ἀνθρώπους ἀσφαίρετα πῆματ' ἔχοντα·

ὡς τῶν βλαβῶν ἑκάστοι παρ' αὐτοὺς γινομένων, καὶ καθ' ὁρμὴν αὐτῶν ἀμαρτανόντων τε καὶ βλαπτομένων καὶ κατὰ τὴν αὐτῶν
5 διάνοιαν καὶ θέειν.' propterea negat (Chrysippus) oportere ferri
audiri que homines aut nequam aut ignavos et nocentes et audaces,
qui cum in culpa et maleficio revicti sunt, perfugiunt ad fati neces-
sitate tamquam in aliquod fani asylum et, quae pessime fecerunt,
ea non suae temeritati sed fato esse adtribuenda dicunt. primus
10 autem hoc sapientissimus ille et antiquissimus poetarum dixit hisce
versibus:

ὦ πόποι, οἷον δὴ νῦ θεοὺς βροτοὶ αἰτιόωνται.

Ἐξ ἡμέων γὰρ φασι κάκ' ἔμμεναι· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
σφῆριν ἀτασθαλίησιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν.

ibid. § 12 sq. *infert deinde (Chrysippus) verba haec his quae dixi congruentia: διό — ἔχουσιν. 3 παρ' αὐτοὺς Mullach: παρ' αὐτοῖς*
4 αὐτῶν * αὐτῶν 5 θέειν fort. διέθειν Vsener 5—10 talia ad-
versarii excolebant ut Alexander cap. 7 p. 20 O. 6 aut ignavos et no-
centes: fort. et ignavos aut nocentes 10 dixit: audi reprehendit
12—14 Hom. Od. α 32—34 cf. frg. 99

Fatum est . . . sempiterna quae-
dam et indeclinabilis series rerum
et catena volvens semetipsa sese
et implicans per aeternos conse-
5 quentiae ordines, ex quibus apta
nexaque est.

ibid. § 1 sq. *fatum, quod εἰμαρμένην Graeci vocant, ad hanc ferme
sententiam Chrysippus Stoicae philosophiae definit: 'fatum — est'.
§ 2 ipsa autem verba Chrysippi quantum valui memoria ascripsi, ut si
cui meum istud interpretamentum videbitur esse obscurius, ad ipsius verba
animadvertat. in libro enim περὶ προνοίας quarto εἰμαρμένην esse
dicit 'φυσικὴν — ἐπιπλοκῆς'.*

3 sese: in se Gronov. fort., ex
se Otho

Εἰμαρμένην (εἶναι) φυσικὴν 33
τινα σύνταξιν τῶν ὄλων ἐξ αἰ-
δίου τῶν ἐτέρων τοῖς ἐτέροις
ἐπακολουθούσων καὶ μεταπο-
λουμένων ἀπαραβάτου οὐκ ἔστι τῆς
τοιαύτης ἐπιπλοκῆς.

4 ΜΕΑΠΟΑΥΜΕΝΩΝ· μεταπο-
λουμένων Kumardes vel Egger,
ἐπιπλοκόμενων Zeller IV° 157, 2, fort.
μὴ ἀπολουόμενων Vsener

SENTENTIAE CONTROVERSAE

1 *Ionas* tertiae declinationis genetivum in eoc desinentem non numquam in ουc contraxisse docent tituli IG A 482a2 ΘΕΟΚΛΟΣ, 389 (*Amorginus*) ΖΟΧΛΑΩΛΙΑ.

2 *Eur. Antig.* fr. 161 N.

ἤρων· τὸ μαίνεσθαι δ' ἄρ' ἦν ἔρωc βροτοῖc.
scr. ἠρώvτο· μαίνεσθαι κτλ.

3 *Fragm. trag. Graec. incert.* 72 N. *Euripidi* tribuendum, *frag. Euripideum* 893 N. huic abiudicandum, *Athenagorae* locus (*leg. pr. Chr.* 25) sic legendus est 'πολλάκι — ἄγει (*inc.* 72)' <εἰ> τὸ παρ' ἐλπίδα καὶ δίκην εὖ πράττειν ἢ κακῶc ἐν ἀφασία τὸν *Εὐριπίδην* ἐποίησε, τίνος ἢ τοιαύτη τῶν περιγείων διοίκησιc; ἐν ἡ εἶποι τῆc ἂν 'πῶc — χρώμεθα; (*Eur.* 893)'.

4 *Hyperid. epit.* (*Stob. flor.* 124, 36) restitui necesse est οὐ (*εἰ Leopardi et Blass*) γὰρ θρήνων ἄξια πεπόνθασιν, ἀλλ' ἐπαίνων μεγάλων πεποιήκασιν. εἰ δὲ κτλ.

5 *Plut. pers. cons. ad Apoll.* c. 25 p. 114 D item restituendum οὐδεῖc γὰρ ἀγαθὸc ἄξιοc θρήνων ἀλλ' ὕμνων καὶ ἐπαίνων (*παιάων* *Lenner et Hercher*) οὐδὲ κτλ.

6 *Fragm. de sens. quae dicuntur Metrodori* (VH¹ VI) col. 16 (ἡμεῖc λέγομεν οὐ τὸν) κόσμον θεὸν οὐδ' 'ἠέλιόν τ' ἀκάμαντα cελήνην τε πλήθουσαν (*II. Σ* 484)', *Στωικῶ* δὲ καὶ *Περιπατητικῶ* τοῦτ' ἔξεστι λέ(γ)ειν, (δ)πῶc (*Π*)άριδι ἀνέχει μορφήν τὸ cφαιροειδέc, ἄλλῶc [ο] οἱ τοῦτο λέγοντεc οὐ βλέπουσιν, διότι τῆc φύσεώc (ἐστιν ἴδιον . . . lege λέγειν. εἴ πῶc γὰρ ἰδίαν ἔχει μορφήν τὸ cφ., ἄλλοce(?) οἱ κτλ.

7 *Aristarchus* quod scripsit *II. Ψ* 879 λιάcceν pro λιάcθεν videtur *Zenodoto* vel vetustiori cuidam debuisse, a quo idem sumpsit *Lycophron* (*Alex.* 21) λιάζον.

8 *Plutarchus* (*de tranq. an.* c. 10) ex anthologia quadam videtur sumpsisse *Archilochi* de *Gyge* versus (*fr.* 25 B): verba enim Θάσιοc γὰρ ἐκεῖνοc ἦν addit nescius *Charona* fabrum apud *Archilochum* recitasse illam sententiam (*cf. Arist. rhet.* III 17).

9 *Copae* v. 28 'nunc vero in gelida sede lacerta latet' rectissime traditur; *veprum* quod *Haupt* coniecit cum historia naturali dissentit.

Sententiae controversae.

10 Novissimi Ciceronis editores falso de div. I 26, 56 (cf. Valerius Maximus I 7, 6) interpretati sunt Tiberii simulacrum rati ad quaesturam petendam impulisse C. Grachum; immo sic lege '(C. dixit) sibi in somnis quaesturam petenti (sic cod., *petere dubitanti* volgo) Ti. fratrem visum esse dicere, quam vellet cunctaretur: nam (*tamen* cod.) eodem sibi leto . . esse pereundum?.

11 Post annum 796/43 non nullos milites legionarios cognominum expertes fuisse tres tituli demonstrant Britannici (CIL VII 154. 155 leg. XIII Gem. 183 leg. VIII).

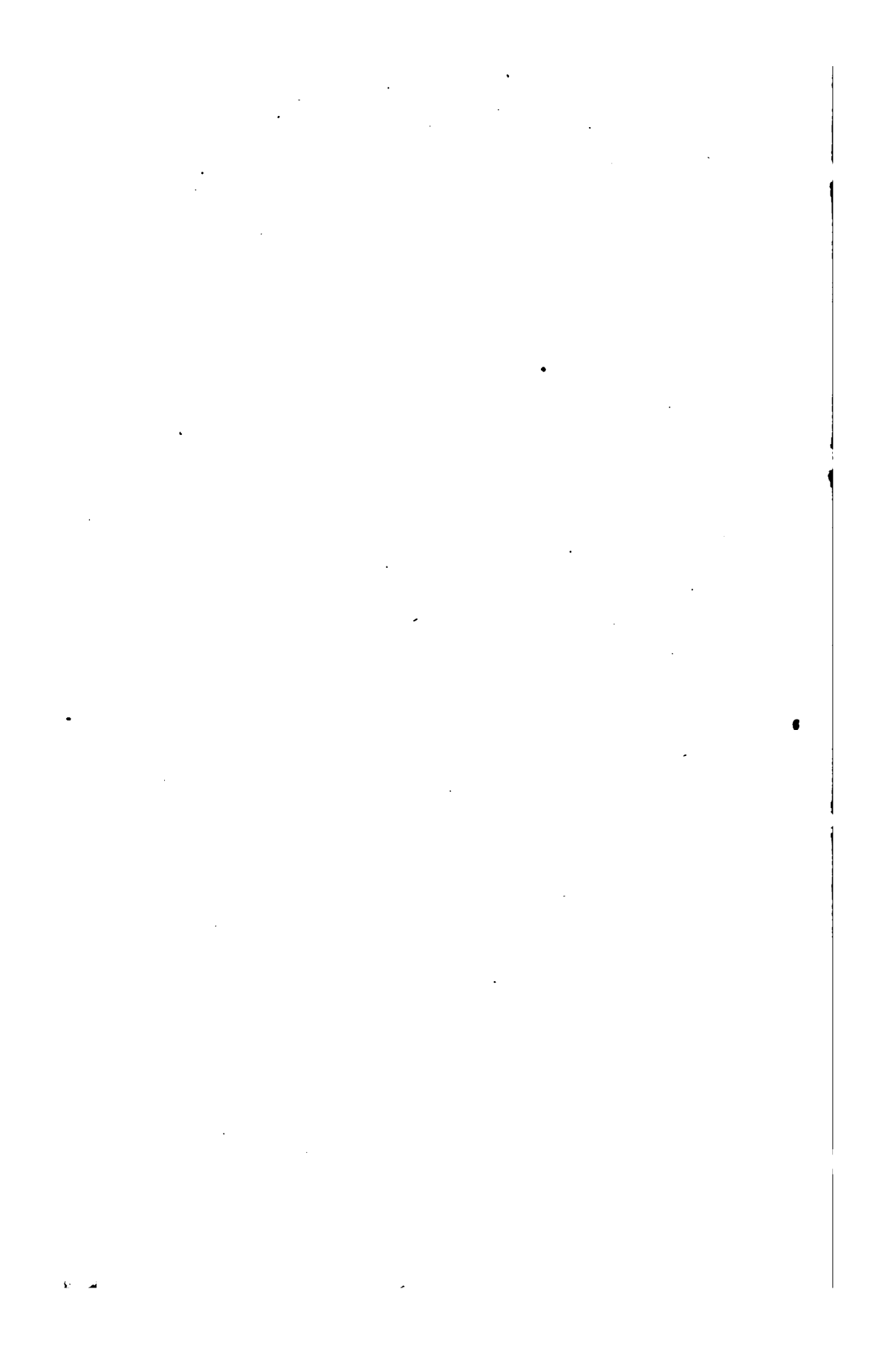
12 Georgius Zoega m. febr. a. 1777 nondum cogitavit de patria fugienda Italiaque quaerenda, ut Welcker (*Zoegas leben* I 57 adn.) coniecit, sed argumentis usus Stoicorum de hac vita relinquenda ineunda altera disseruit.

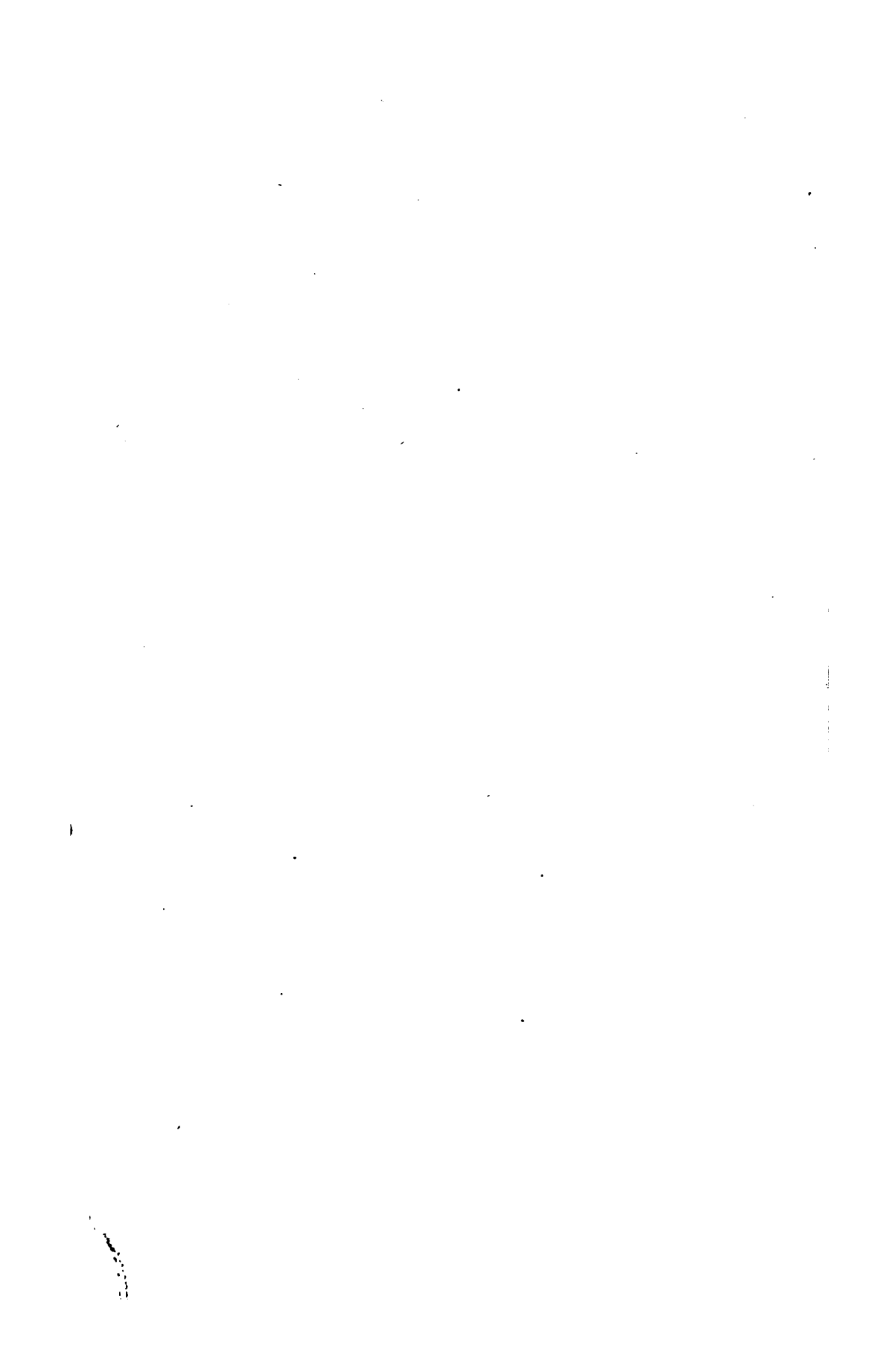
13 Artifex ille qui Amazonas τανυπέπλους in διαζώματι templi Apollinis Bassis extracti finxit nondum adspexisse videtur Victoriam Paeonii crus nudum e veste porrigentem; itaque ante a. 420 vel paulo postea perfecisse eum opus veri est simile.

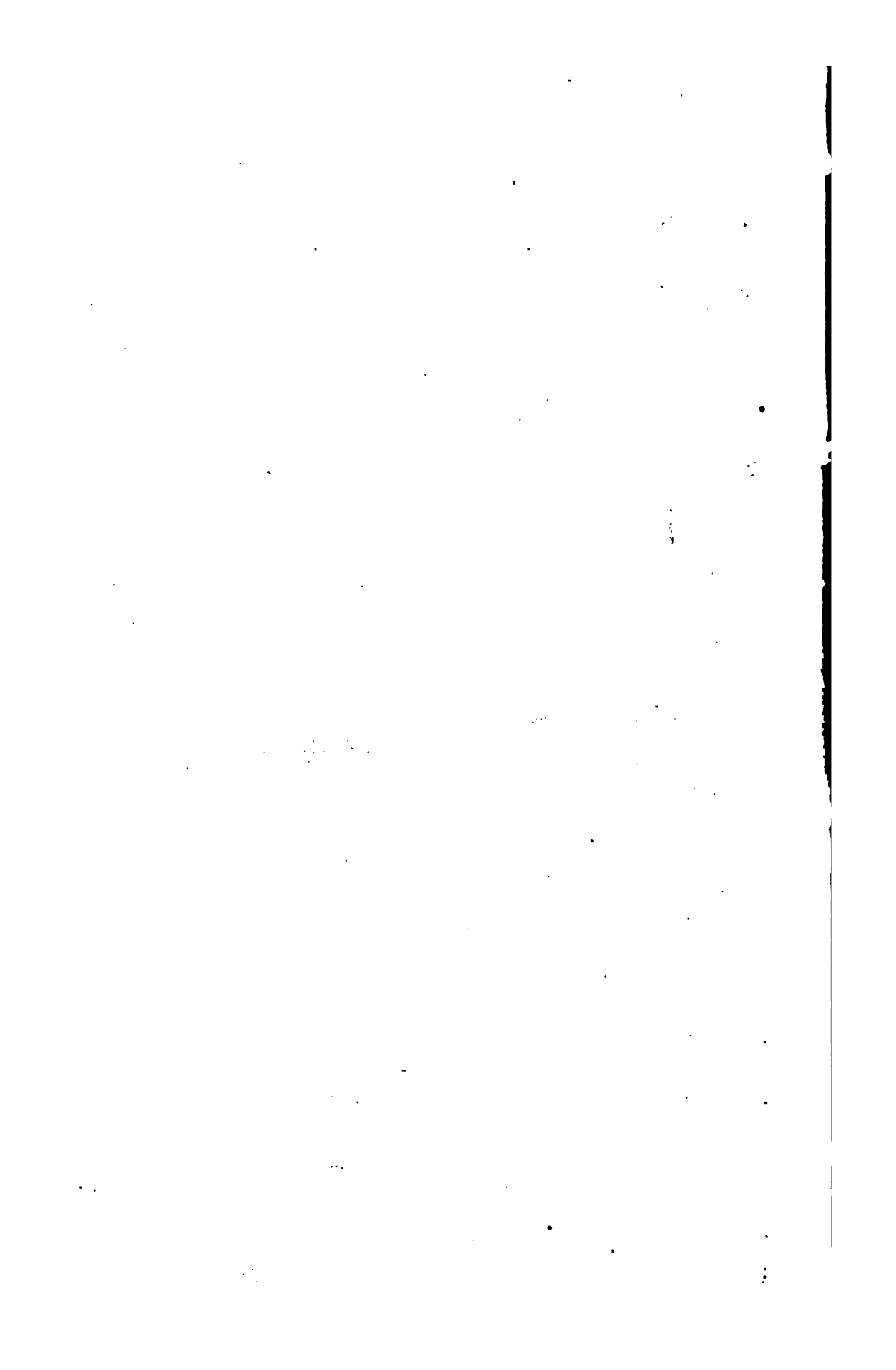
VITA

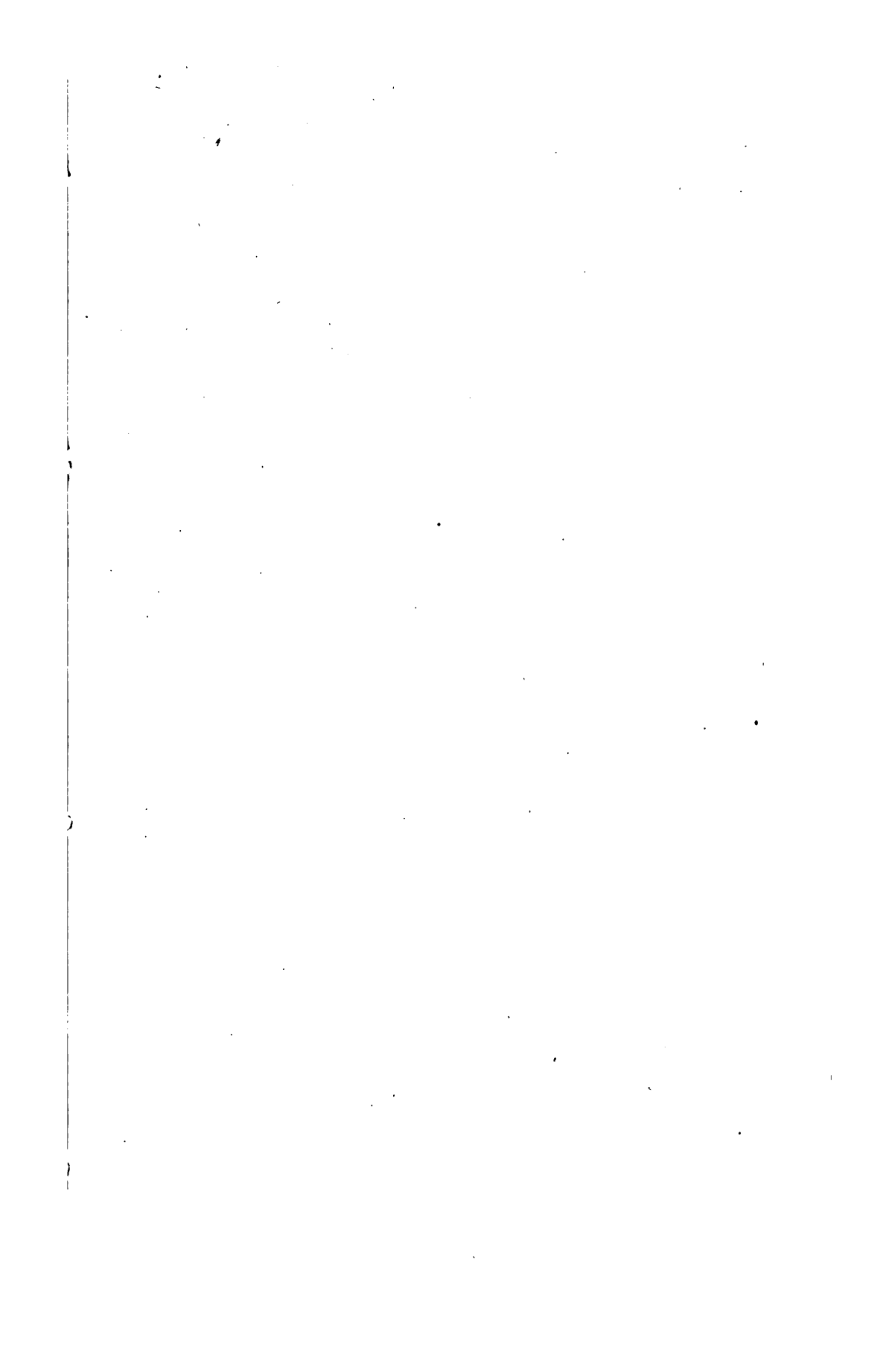
Alfredus Carolus Fridericus Augustus Gercke natus sum Hannoverae die vicesimo Martio a. 1860 patre Ottone matre Charlotte e gente Wilmanns. primo ibidem literis imbutus autumnno a. 1868 Berolini in gymnasium regium Guilelmium receptus ibique per undecim annos versatus sum. statim et civibus universitatis Fridericiae Guillelmiae ut adscriberer impetravi et stipendium in legione II praetoriana imperatoria Franciscana merui. anno peracto Bonnam migravi atque hic plus tres annos exemplo consilio consuetudine egregiorum virorum Francisci Buecheler Renardi Kekulé Hermanni Vsener fructus praeter literas pietate gratoque erga hos animo impletus sum; unum interea annum ad urbem reversus insigni benevolentia et humanitate ab Hermanno Diels adiuvabar. docuerunt me vv. cc. Diels J. G. Droysen A. Kirchhoff Muellenhoff v. Treitschke Vahlen Berolinenses, Aufrecht Bender Buecheler Franck Joers Kekulé Lamprecht Luebbert Maurenbrecher Schwartz Vsener Bonnenses. ut seminarii historici Bonnensis per annum essem sodalis extraordinarius Maurenbrecher benigne permisit, philologici per sex menses Luebbert, deinde inter sodales ordinarios Buecheleri Luebberti Vseneri benevolentia receptus ter sex menses artem criticam discere coepi. exercitationibus suis ut interessem benigne permiserunt archaeologicis per biennium Kekulé, epigraphicis Buecheler Kirchhoff, historicis Mommsen, philologicis Diels Vahlen per senos menses. his omnibus gratias ago quam maximas.

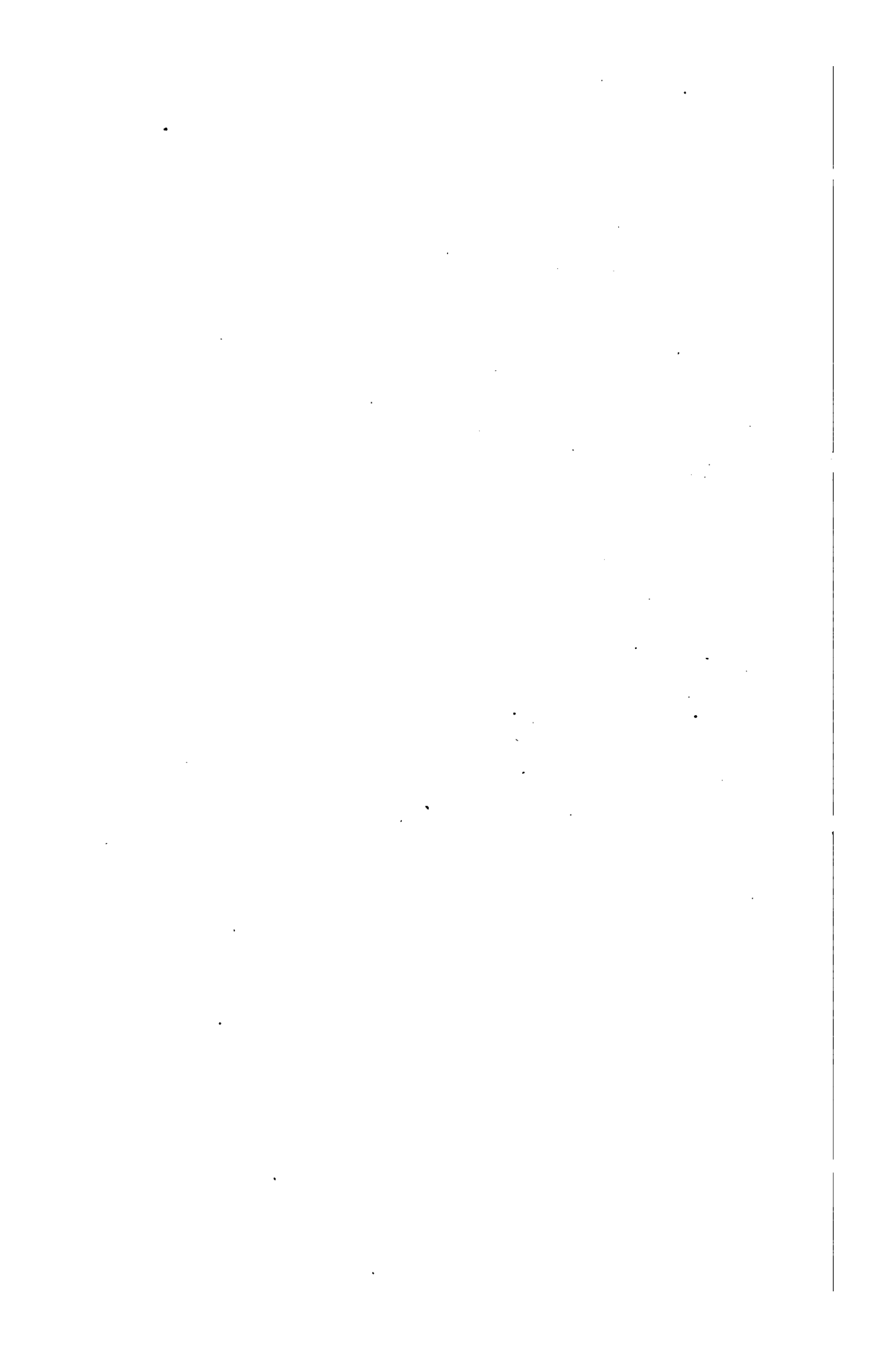

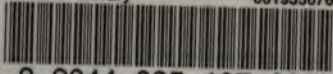

This book should be returned to
the Library on or before the last date
stamped below.

A fine of five cents a day is incurred
by retaining it beyond the specified
time.

Please return promptly.

Gc 21.20
Chrysiptea particulam priorem.
Widener Library 001935676

3 2044 085 107 027

